

3. Využití lidských zdrojů

Po hodnocení lidských zdrojů z hlediska „kvality“, kdy bylo snahou popsat strukturu obyvatelstva a jeho vzdělávací možnosti a nastínit tak, jakým lidským potenciálem vlastně kraj disponuje, bude v následující části publikace soustředěna pozornost k hodnocení tzv. „využití“ lidských zdrojů. Do jaké míry je využit potenciál lidských zdrojů, zda v čase dochází k pozitivním změnám a zvyšující se efektivitě využití lidských zdrojů, jsou základní otázky a důležité faktory při pohledu na narůstající konkurenci ve stále se zrychlující globalizaci světa. Do jaké míry jsou využity lidské zdroje ve Středočeském kraji a jak si tento kraj stojí ve srovnání s ostatními kraji Česka, bude řešit následující třetí kapitola zaměřená na ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

3.1 Ekonomický potenciál

Před tím, než se zaměříme přímo na hodnocení využití lidských zdrojů (zaměstnanost a nezaměstnanost), je potřeba zasadit tuto problematiku do kontextu vývoje kraje z hlediska ekonomického. Stav a vývoj ekonomického potenciálu kraje může být příčinou i důsledkem stavu a vývoje využití lidských zdrojů. Pokud je v regionu tradičně silný ekonomický potenciál, zaznamenáme často i dobrou situaci v oblasti využití lidských zdrojů, a naopak v situaci, kdy je region ekonomicky slabší a problémový, projevuje se tato skutečnost i v ukazatelích hodnotících využití lidských zdrojů. Síla ekonomiky regionu je úzce spjata s úrovní využití lidských zdrojů a kvalitní lidské zdroje jsou hlavním faktorem pro silnou ekonomiku.

Ekonomickou situaci Středočeského kraje ovlivňuje poloha v sousedství Prahy, a to jak v pozitivním tak i negativním smyslu. Zatímco Praha je pro Středočeský kraj zdrojem obyvatelstva, které se stěhuje z hlavního města do jeho zázemí, Středočeský kraj je naopak pro Prahu zdrojem pracovní síly. Obyvatelstvo Středočeského kraje sice v kraji bydlí, ovšem svým dojížděním za prací do Prahy posiluje ekonomiku hlavního města a přispívá ke zvyšování jejího regionálního hrubého domácího produktu. Hrubý domácí produkt (HDP) je základním **makroekonomickým ukazatelem** pro měření výkonnosti ekonomiky. Nejvyšší hodnoty HDP na obyvatele vykazuje jednoznačně Praha, mezi níž a ostatními kraji je tak velký skok, že pouze ona sama převyšuje průměrnou hodnotu za Česko jako celek. Středočeský kraj, i přestože jeho obyvatelstvo dojíždí ve velké míře do Prahy a kraj tak přichází o část produktu, stál se svou hodnotou HDP na obyvatele ve sledovaném období 2000 – 2005 celkem 4x na třetím a 2x na 2. místě (2002-2003). Před Středočeský kraj se 3x dostal Plzeňský kraj a jednou Královéhradecký. Naopak poslední místo obsadily během sledovaných šesti let tři kraje – Moravskoslezský, Olomoucký a Karlovarský – každý dvakrát.

Tab. 3.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/ 2000
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách (mil. Kč)	223 229	240 276	259 362	269 645	288 302	310 160	138,9
Podíl kraje na HDP České republiky v % (ČR=100)	10,2	10,2	10,5	10,5	10,4	10,4	¹⁾ 0,2
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok=100)	105,1	102,9	106,3	103,1	103,4	108,3	x
HDP na 1 obyvatele v Kč	200 538	213 711	230 393	238 328	253 397	269 674	134,5
HDP na 1 obyvatele (ČR=100)	94,1	92,9	95,4	94,3	93,0	92,9	¹⁾ -1,2
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾	.	61,4	64,7	64,4	65,6	68,4	x
Tvorba hrubého fixního kapitálu v mil. Kč (THFK)	66 259	73 933	63 844	65 702	84 067	85 160	128,5
THFK na 1 obyvatele v Kč	59 524	65 759	56 714	58 071	73 889	74 044	124,4
THFK na 1 obyvatele (ČR=100)	99,8	102,0	85,4	86,2	103,4	102,3	¹⁾ 2,5
Disponibilní důchod domácností v mil. Kč (DDD)	132 092	139 239	150 176	159 457	165 710	173 428	131,3
DDD na 1 obyvatele v Kč	118 665	123 845	133 403	140 937	145 647	150 790	127,1
DDD na 1 obyvatele (ČR=100)	104,6	103,4	106,5	107,6	107,6	106,7	¹⁾ 2,0

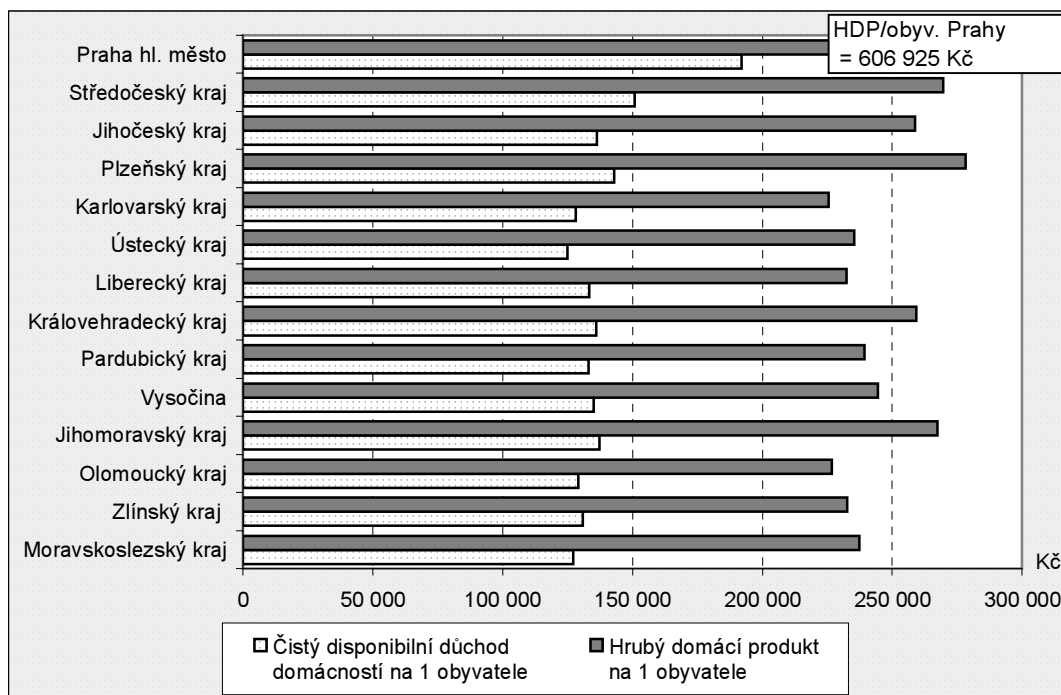
¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Ve Středočeském kraji dochází v průběhu sledovaného období k růstu HDP stejně jako v ostatních krajích, v roce 2005 překročil HDP hodnotu 310 mld. Kč. Na HDP České republiky se Středočeský kraj podílí zhruba jednou desetinou, stejně jako je tomu například u obyvatelstva.

Graf 11 Makroekonomické ukazatele podle krajů v roce 2005

Středočeský kraj si velmi dobře stojí i v hodnotách disponibilního důchodu domácností. Jedná se o ukazatel, který je zjišťovaný ze sledování rodinných účtů a je jedním z primárních ukazatelů ekonomické situace obyvatelstva. V celém sledovaném období se Středočeský kraj nachází (v přepočtu na obyvatele) na druhém místě za Prahou, která vysokou hodnotou disponibilního důchodu mezi kraji dominuje. Pouze tyto dva kraje spolu s krajem Plzeňským překračují průměrnou hodnotu disponibilního důchodu domácností na obyvatele v Česku. Ve Středočeském kraji činil disponibilní důchod domácností 150 tisíc Kč na obyvatele.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) je ukazatel, který můžeme chápat jako tvorbu předpokladů pro další hospodářský růst. I v tomto ukazateli dominuje Praha a zakládá se tak předpoklad pokračující existence náskoku Prahy před ostatními kraji. Středočeský kraj se ve sledovaném období pohybuje v hodnotách THFK na obyvatele kolem průměru za Česko, což je nejlepší výsledek mezi ostatními kraji, které jsou většinou hluboko pod tímto průměrem. V posledních dvou letech 2004 – 2005 je dokonce krajská hodnota THFK na obyvatele nadprůměrná, což je pozitivní pro ekonomický rozvoj kraje.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) tvoří podstatnou část hrubého domácího produktu. Stejně jako hrubý domácí produkt plynule ve sledovaném období ve Středočeském kraji roste. V roce 2005 dosáhla ve Středočeském kraji hodnoty 278 mld. Kč, přičemž její největší část tvoří HPH vytvořená odvětvím zpracovatelského průmyslu (35 %). Zpracovatelský průmysl vytváří v České republice čtvrtinu HPH, přičemž ve všech krajích se jedná o odvětví, které má největší váhu, s výjimkou Prahy, kde dominují komerční služby. Vyšší hodnotu HPH vytvořené ve zpracovatelském průmyslu než vykazuje Středočeský kraj, zaznamenejme pouze ve třech krajích – Libereckém, Zlínském a Vysočině.

Zpracovatelský průmysl je ve Středočeském kraji zastoupen především automobilovým průmyslem, který má v kraji tradici a přispívá k pozitivním hodnotám ukazatelů ekonomické síly kraje. Centry automobilového průmyslu jsou Mladá Boleslav (ŠKODA AUTO a.s.) a nově Kolín (Toyota – Peugeot – Citroën Automobile Czech, s.r.o.). Mladoboleslavská automobilka příznivě ovlivňuje ekonomické ukazatele okresu, kraje i celé republiky. Kategorie stroje a dopravní prostředky tvoří dvě třetiny vývozu kraje. Středočeský kraj se na vývozu republiky podílí 20 %, což je nejvyšší podíl mezi všemi kraji. Díky automobilovému průmyslu je okres Mladá Boleslav nejprůmyslovějším okresem kraje s nejvyššími tržbami na jeden podnik a zároveň pozitivně působí na úroveň hrubé měsíční mzdy, která je na Mladoboleslavsku nejvyšší.

Tab. 3.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	202 251	217 819	235 750	245 156	258 748	277 992 ¹⁾	127,6
v tom odvětví (%):							
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	4,2	4,3	4,3	4,0	4,3	3,8	-0,5
průmysl (+těžba+výroba a rozvod elektřiny, vody, plynu)	39,9	39,8	38,1	36,2	37,1	38,6	-1,2
stavebnictví	5,7	5,3	5,3	5,7	5,7	5,7	0,5
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osob. potřebu; ubytování a stravování	15,6	14,7	15,6	14,6	13,8	13,6	-1,1
doprava, skladování a spoje	10,7	11,5	12,3	13,5	12,7	12,0	0,5
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	11,0	11,6	11,2	12,3	12,5	12,7	1,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	4,6	4,5	4,5	4,7	4,7	4,6	0,1
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	8,4	8,3	8,7	9,0	9,2	8,8	0,5
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ Index v %

Kromě automobilového průmyslu mají význam i odvětví chemická (KAUČUK a.s., Procter & Gamble - Rakona s.r.o.) či potravinářská (Danone a.s., VITANA a.s.). Velká část významných firem v kraji je pod kontrolou zahraničních investorů, nejčastěji z Německa, dále z Francie či USA. **Zahraniční investice** pozitivně ovlivňují makroekonomické ukazatele Středočeského kraje. Celkový objem přímých zahraničních investic (PZI) dosahoval ke konci roku 2004 téměř 130 mld. Kč., což představuje 10% podíl na celkových investicích v Česku. Mezi roky 2000 a 2004 se objem investic zvýšil o třetinu, nejvíce k nárůstu přispěl okres Kolín v souvislosti s rozvojem automobilového průmyslu a příchodem japonsko-francouzského konsorcia Toyota – Peugeot – Citroën. V rámci kraje je nejvíce nainvestováno v okrese Mladá Boleslav (třetina všech PZI) a v okrese Beroun. Největšími zahraničními investory v kraji jsou koncern Volkswagen (ŠKODA AUTO a.s.), zaměstnávající přes 20 000 pracovníků, a nejnovější investice - komplex Toyota – Peugeot – Citroën Automobile Czech, s.r.o. s více než 3 000 zaměstnanci, lokalizovaný do investiční zóny Kolín – Ovčáry. Na obě automobilky je napojena řada subdodavatelů.

Ve Středočeském kraji je zahraničním investorům nabízena řada investičních zón, těch nejvýznamnějších je asi dvacet. V řadě investičních zón jsou již zpracované záměry na využití, jedná se např. o plánování využití zóny jako letiště s technologickým parkem a logistickým centrem v bývalém vojenském prostoru Mladá, připravuje se výstavba podnikatelského inkubátoru v Nymburce či Novém Strašecí, výstavba vědeckotechnického parku s navazující průmyslovou zónou na území obce Zlatníky-Hodkovice či centra rostlinných biotechnologií v Kladně.⁶

Hlavní faktory, které se podílejí na konkurenceschopnosti a prosperitě regionu, možnostech jeho dalšího rozvoje a schopnosti nalákat zahraniční investory na své území, jsou kombinací profesní úrovně lidských zdrojů, vyspělého školství, blízkosti výzkumných a poradenských kapacit, bankovních a jiných služeb, dopravních možností a kvalifikované regionální správy. Roste především význam vysoce kvalifikované pracovní síly a její schopnost uplatnit se v sektoru vědy a výzkumu. Pro investory jsou stále více přitažlivé sektory informačních technologií, telekomunikací a sektory založené na výzkumu a vývoji.⁷

Věda a výzkum jsou v České republice silně koncentrovány do Prahy a Středočeského kraje. Více než polovina výdajů i zaměstnanců výzkumu se soustřeďuje do těchto dvou krajů. Zatímco Praha se na celkových výdajích Česka podílí 37 %, v případě Středočeského kraje se jedná o 20 %. Podíl na počtu zaměstnanců výzkumu těchto dvou krajů je více kontrastní – zatímco do Prahy je soustředěno 41 % zaměstnanců výzkumu Česka, do Středočeského kraje pouze 10 % a na druhé místo před Středočeský kraj se dostává v případě zaměstnanců ještě Jihomoravský kraj se 14 %. V Praze i ve Středočeském kraji přitom dochází k nárůstu výdajů na výzkum, v Praze se jedná o nadprůměrný nárůst ve srovnání s republikovým průměrem. Na protipólu Prahy a Středočeského kraje stojí kraje Karlovarský a Ústecký, které se na výdajích Česka na výzkum podílejí pouze 0,2 resp. 1,4 %.

⁶ Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje, 2006

⁷ Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku, 2003

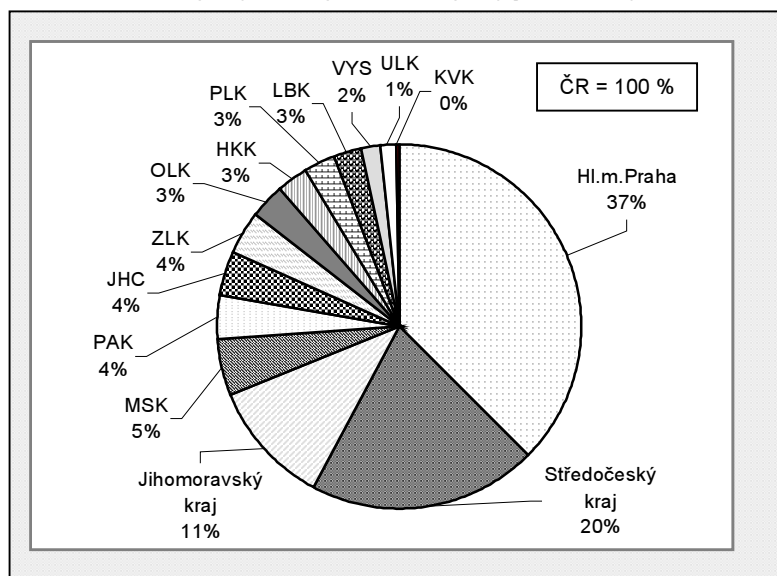
Tab. 3.1.3 Výzkum a vývoj

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE)¹⁾	2 857	3 173	3 637	3 498	4 513	158,0
v tom sektor:						
podnikatelský	2 359	2 656	2 882	2 615	3 434	145,6
vládní	495	513	749	881	1 077	217,5
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	1	-	x
soukromý neziskový	.	4	6	2	2	x
Výzkumní pracovníci (FTE)¹⁾	1 600	1 815	2 007	1 947	2 420	151,3
v tom sektor:						
podnikatelský	1 315	1 509	1 580	1 463	1 880	142,9
vládní	283	304	421	483	538	190,2
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	-	-	x
soukromý neziskový	.	2	5	1	2	x
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (tis. Kč)	7 215 541	7 613 655	6 959 824	7 237 679	8 560 920	118,6
v tom sektor:						
podnikatelský	6 652 079	6 922 610	6 147 391	6 193 428	7 437 557	111,8
vládní	560 219	688 250	807 697	1 042 562	1 119 859	199,9
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	132	-	x
soukromý neziskový	.	2 795	4 736	1 556	3 505	x

¹⁾ FTE = přepočtené osoby

Výdaje na výzkum jsou soustředěny především v podnikatelském sektoru, který se ve Středočeském kraji na výdajích podílí zhruba 87 %, avšak jeho podíl se postupně snižuje (v roce 2001 se jednalo o 92% podíl). Naopak zvyšování podílu výdajů na výzkum zaznamenáváme u vládního sektoru – ze 7,8 % v roce 2001 na 13,1 % v roce 2005. Podobný trend zaznamenáváme i v případě zaměstnanců ve výzkumu.

Ve Středočeském kraji sídlí 9 veřejných výzkumných institucí⁸, z nichž 7 je soustředěno do těsného zázemí Prahy – do okresů Praha-východ (4) a Praha-západ (3). Celkově je ve Středočeském kraji zaregistrováno přibližně 100 ekonomických subjektů s hlavní činností věda a výzkum. Více než 50 zaměstnanců vykazuje celkem 12 subjektů, včetně zmiňovaných veřejných výzkumných institucí. Velký význam ve Středočeském kraji má výzkum v oblasti jaderné fyziky, přičemž největším subjektem zaměstnávajícím téměř 1000 zaměstnanců (v rámci všech subjektů zabývajících se vědou a výzkumem) je Ústav jaderného výzkumu Řež a.s. Jaderným výzkumem se v Řeži zabývá i veřejná výzkumná instituce Akademie věd – Ústav jaderné fyziky AV ČR. Mezi tři největší výzkumné subjekty v kraji patří ještě Botanický ústav AV ČR v Průhoních.

Graf 12 Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj podle krajů v roce 2005

Hlavním cílem by mělo být úzké propojení vysokého školství, vědeckého výzkumu a hospodářské praxe. Ve Středočeském kraji se toto propojení realizuje v rámci soukromé Škoda Auto Vysoké školy, což je firemní vysoká škola společnosti ŠKODA AUTO a.s. v Mladé Boleslavi. Studenti se v rámci studia mohou zapojit do celé řady výzkumných projektů týkající se automobilového průmyslu či obecnějších ekonomických témat.

⁸ zdroj: *Rejstřík veřejných výzkumných institucí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*

Kromě existence velkých významných firem se Středočeský kraj vyznačuje i vysokou hodnotou podnikatelské aktivity. Je zde rozvinuto drobné podnikání, což je také velkým pozitivem kraje. Především okresy Praha-západ a Praha-východ vynikají na celorepublikové úrovni. Počet soukromých podnikatelů se navíc ve sledovaném období zvyšuje a stejný trend zaznamenává i většina dalších typů ekonomických subjektů. Větší index růstu mezi roky 2000 a 2005 zaznamenaly právnické osoby než osoby fyzické. Zatímco v rámci fyzických osob dosáhly největšího růstu již zmiňovaní soukromí podnikatelé, v rámci právnických osob se jednalo o obchodní společnosti. Kategorii, která zaznamenala mezi roky 2000 a 2005 pokles, byly státní podniky (viz tabulka 3.1.4).

Tab. 3.1.4 Registrované subjekty podle právní formy (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Index 2005/2000	Průměrná roční změna v %	Struktura v %	
					2000	2005
Registrované subjekty celkem	222 060	269 429	121,3	3,9	100,0	100,0
v tom:						
fyzické osoby	187 090	220 439	117,8	3,3	84,3	81,8
v tom: soukromí podnikatelé	164 994	197 355	119,6	3,6	74,3	73,2
samostatně hospodařící rolníci	11 811	12 042	102,0	0,4	5,3	4,5
podnikající podle zvláštních zákonů	10 285	11 042	107,4	1,4	4,6	4,1
právnické osoby	34 970	48 990	140,1	7,0	15,7	18,2
z toho: obchodní společnosti	15 525	21 181	136,4	6,4	7,0	7,9
družstva	848	960	113,2	2,5	0,4	0,4
státní podniky	122	78	63,9	-8,6	0,1	0,0

V rámci všech **ekonomických subjektů** ve Středočeském kraji tvoří převažující část fyzické osoby (přes 80 %), ale kvůli již zmiňované větší dynamice nárůstu u právnických osob se podíl fyzických osob snižuje.

Největších ekonomických subjektů, které mají více než 1000 zaměstnanců, bylo ve Středočeském kraji v roce 2005 celkem 25, jednalo se o obchodní společnosti, z nichž 15 je akciových. Z celkového počtu ekonomických subjektů, které zaměstnávají více než 1000 zaměstnanců je více než polovina soustředěna do 3 okresů – Praha-východ, Mladá Boleslav a Benešov.

Počet ekonomických subjektů rostl ve všech kategoriích podle počtu zaměstnanců s výjimkou kategorie s 1-5 zaměstnanci. V této kategorii došlo k poklesu počtu subjektů téměř na polovinu.

Tab. 3.1.5 Registrované subjekty podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Index 2005/2000	Průměrná roční změna v %	Struktura v %	
					2000	2005
Registrované subjekty celkem	222 060	269 429	121,3	3,9	100,0	100,0
z toho podle převažující činnosti:						
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	15 048	16 176	107,5	1,5	6,8	6,0
průmysl celkem	30 763	37 211	121,0	3,9	13,9	13,8
stavebnictví	28 190	35 015	124,2	4,4	12,7	13,0
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	67 867	74 372	109,6	1,8	30,6	27,6
ubytování a stravování	10 716	13 617	127,1	4,9	4,8	5,1
doprava, skladování a spoje	8 646	10 963	126,8	4,9	3,9	4,1
finanční zprostředkování	6 825	6 938	101,7	0,3	3,1	2,6
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti	28 262	42 897	151,8	8,7	12,7	15,9
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	2 046	2 535	123,9	4,4	0,9	0,9
vzdělávání	2 181	3 814	174,9	11,8	1,0	1,4
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	2 812	3 360	119,5	3,6	1,3	1,2
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	18 666	22 526	120,7	3,8	8,4	8,4

V tabulce 3.1.5 je zachyceno, že z téměř 270 tisíc ekonomických subjektů, které jsou v kraji zaregistrovány, tvoří největší část subjekty vykazující jako hlavní činnost obchod či opravy (28 %), následují činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu či podnikatelské činnosti (16 %). Významný podíl tvoří průmyslové subjekty (14 %)

a díky rychle se rozvíjející bytové výstavbě také subjekty působící ve stavebnictví (13 %). Vzhledem k tomu, že ekonomická základna kraje je založena nejen na průmyslu, ale z velké části i na zemědělské výrobě, ke které má kraj vhodné přírodní podmínky, vyznačuje se Středočeský kraj i vyšším podílem zemědělských subjektů.

Z hlediska ekonomických subjektů se jeví jako nejprogresivnější odvětví „činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu a podnikatelské činnosti“ vzhledem k tomu, že tato odvětví dosahují vysokého podílu na všech ekonomických subjektech kraje a zároveň vykazují mezi lety 2000 a 2005 nejvyšší index růstu.

Středočeský kraj má postavení tranzitního kraje, což ovlivňuje jeho poloha obklopující Prahu. Veškerá **doprava** směřující z ostatních částí republiky do hlavního města kraj protíná, komunikace mají typické radiální uspořádání a sbíhají se v hlavním městě. Problémem je však absence kvalitního propojení středočeských měst formou okruhu (aglomerační, krajský) a přetíženost středočeských komunikací vysokou dojížděnkou do Prahy. Rozvoj dopravní infrastruktury se řídí především právě potřebami dojížděky do Prahy. Středočeský kraj má po Praze nejhustší a nepřetíženější dopravní síť v republice.

Tab. 3.1.6 Silniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Délka silnic a dálnic (km)	9 564,7	9 560,0	9 557,9	9 564,1	9 573,7	9 574,0	100,1
z toho:							
silnice I. třídy	785,2	775,0	775,0	774,8	780,2	780,1	99,4
z toho: rychlostní komunikace	132,6	128,7	133,9	133,8	131,5	131,5	99,2
dálnice v provozu	166,4	166,0	166,0	171,7	173,9	173,9	104,5
Výkony silniční dopravy							
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	10 464	15 489	14 538	11 488	15 108	15 742	150,4
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	10 886	13 909	15 616	12 024	16 550	12 141	111,5
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	36 715	47 772	61 866	53 337	52 706	47 481	129,3
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	46 259	50 247	43 409	48 453	41 609	40 054	86,6
Počet autobusových spojů v rámci kraje	64 888	65 451	72 275	74 659	78 853	82 571	127,3
z toho:							
pracovní den	45 263	45 634	50 087	51 383	53 979	55 598	122,8
sobota	9 487	9 660	10 839	11 394	12 230	13 174	138,9
neděle a svátky	10 138	10 157	11 349	11 882	12 644	13 799	136,1

Středočeský kraj se vyznačuje vysokou hustotou silniční sítě, snahou je pokračovat ve výstavbě rychlostních silnic a dálnic, aby se zkvalitnilo propojení Prahy s ostatními částmi republiky a zároveň snížilo zatížení stávajících komunikací. Délka dálnic se ve Středočeském kraji mezi lety 2000 a 2005 zvýšila na 174 km. Výstavba dálnic by měla i nadále v kraji pokračovat. V současnosti jsou v provozu 4 dálnice – D1 Praha-Brno (Slovensko), D5 Praha-Plzeň (SRN), D8 Praha-Ústí nad Labem (SRN) a D11 Praha-Hradec Králové. Připravuje se výstavba dálnice D3 Praha – České Budějovice (Rakousko), kde však stále probíhají diskuse o přesném vedení dálnice, především v přírodně kvalitní oblasti Posázaví.

Rychlostní komunikace jsou také čtyři – R4 Praha-Příbram, R10 Praha-Mladá Boleslav-Turnov a nedokončeny jsou rychlostní silnice R6 Praha-Karlovy Vary a R7 Praha-Slaný-Chomutov.

Hlavní železniční tahy procházejí Středočeským krajem v koridorech, které navazují na strukturu mezinárodních koridorů a spojují republiku se sousedními zeměmi. V současnosti probíhá jejich modernizace a optimalizace. Středočeským krajem procházejí tři ze čtyř hlavních koridorů: I. Německo – Ústí nad Labem – Praha – Česká Třebová – Brno – Břeclav – Rakousko, III. Německo – Plzeň – Praha – Olomouc – Ostrava – Slovensko a IV. Německo – Ústí nad Labem – Praha – České Budějovice – Rakousko.

I přestože jsou snahy o rozvoj ekologičtější železniční přepravy, má silniční doprava výrazně větší význam než doprava železniční. Obecně jsou dovozy zboží do kraje větší než vývozy z krajů, výjimku tvořil rok 2005 v silniční dopravě, kdy vývoz výrazně převyšoval dovoz. Objem dovezeného a vyvezeného zboží je několikanásobně větší v případě využití silniční přepravy než železniční. Nejmarkantnější rozdíl zaznamenáváme v případě přepravy zboží v rámci kraje, kde je objem přepraveného zboží po silnicích zhruba 100x vyšší než po železnici (viz tabulky 3.1.6 a 3.1.7).

Důležitý je rozvoj a zkvalitňování hromadné dopravy cestujících, aby lidé raději volili cestu hromadným dopravním prostředkem, než cestu vlastním automobilem, jejichž velké množství je stále vzrůstajícím problémem Středočeského kraje. V důsledku masivní bytové výstavby v zázemí Prahy, kdy se velké

množství lidí stěhuje především do okresů Praha-východ a Praha-západ, ale za prací a školami většinou dojíždějí do Prahy, jsou silnice v okolí Prahy neúnosně přetížené. Především nově přistěhovalí obyvatelé volí při dojíždění do Prahy svůj automobil, ale množství a charakter silnic v obcích v zázemí Prahy není dimenzován na tak velké množství aut. Pravidelné zácpy především v ranní a odpolední špičce a nekvalitní komunikace jsou jedním z negativ rozvíjející se výstavby v zázemí Prahy.

Tab. 3.1.7 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	1 390	1 393	1 399	1 399	1 399	.	x
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 457,1	2 418,9	2 348,4	2 066,2	1 938,6	1 936,5	78,8
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	3 456,4	4 321,0	2 225,0	2 111,0	2 105,0	3 535,2	102,3
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	.	377,5	358,3	344,0	320,4	337,3	¹⁾ 89,3
Počet vlakových spojů v rámci kraje	27 191	27 550	27 425	27 987	28 318	28 485	104,8
z toho:							
pracovní den	10 517	10 690	10 646	10 795	11 030	11 107	105,6
sobota	8 390	8 483	8 436	8 638	8 682	8 733	104,1
neděle a svátky	8 284	8 377	8 343	8 554	8 606	8 645	104,4

¹⁾ index 2005/2001

Pozitivem je zvyšování počtu autobusových i vlakových spojů v kraji. Autobusových spojů je asi 3x více než vlakových a vykazují větší tempo růstu. Roste počet spojů jak ve všední den, tak i o víkendu. Z pohledu, jak se liší počet spojů v pracovní dny a o víkendu, je mezi autobusy a vlaky výrazný rozdíl. Zatímco počet vlakových spojů je o víkendu asi 75% než v pracovní den, u autobusů je situace výrazně horší, o víkendu poklesne počet spojů pouze na čtvrtinu oproti pracovnímu dni. Zajímavostí také je, že počet vlakových spojů o víkendových dnech je vyšší v sobotu, zatímco u autobusů v neděli.

Významné je posilování příměstské dopravy mezi Prahou a jejím zázemím, vzhledem k velké intenzitě dojížděky do hlavního města, především z jejího nejbližšího zázemí. Pražská integrovaná doprava zajišťuje spojení velké části Středočeského kraje s Prahou, v železniční dopravě je přínosem zavedení tzv. taktového jízdního řádu na dvokolejných tratích zaústěných do hlavního města s krátkými intervaly kolem 30 minut.

Oblastí, kde se projevuje dominantní postavení Středočeského kraje v rámci celé republiky, je **rozvoj bytové výstavby**. V rámci procesu suburbanizace směřují do Středočeského kraje proudy obyvatelstva především z Prahy, kteří sem přicházejí za bydlením v lepším životním prostředí a stavějí zde nové rodinné domy.

Tab. 3.1.8 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index v % 2005/2000
Zahájené byty	4 774	4 994	6 213	7 540	7 979	9 565	200,4
z toho v rodinných domech	2 713	3 038	3 209	5 173	5 192	4 966	183,0
Rozestavěné byty k 31. 12.	17 977	19 621	22 141	25 021	26 951	30 496	169,6
z toho v rodinných domech	11 599	12 658	13 570	16 091	17 902	19 053	164,3
Dokončené byty	3 026	3 176	3 700	4 671	6 127	6 084	201,1
z toho v rodinných domech	1 939	1 962	2 306	2 649	3 376	3 673	189,4
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	63,4	63,6	59,6	61,9	76,8	63,6	¹⁾ 0,2
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	2,7	2,8	3,3	4,1	5,4	5,3	¹⁾ 2,6
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu v m ²	86,6	82,9	85,3	77,2	76,2	81,8	94,5
z toho bytu v rodinných domech	105,6	103,6	103,9	99,3	100,7	101,8	96,4
Zrušené byty	153	141	502	196	131	129	84,3

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000

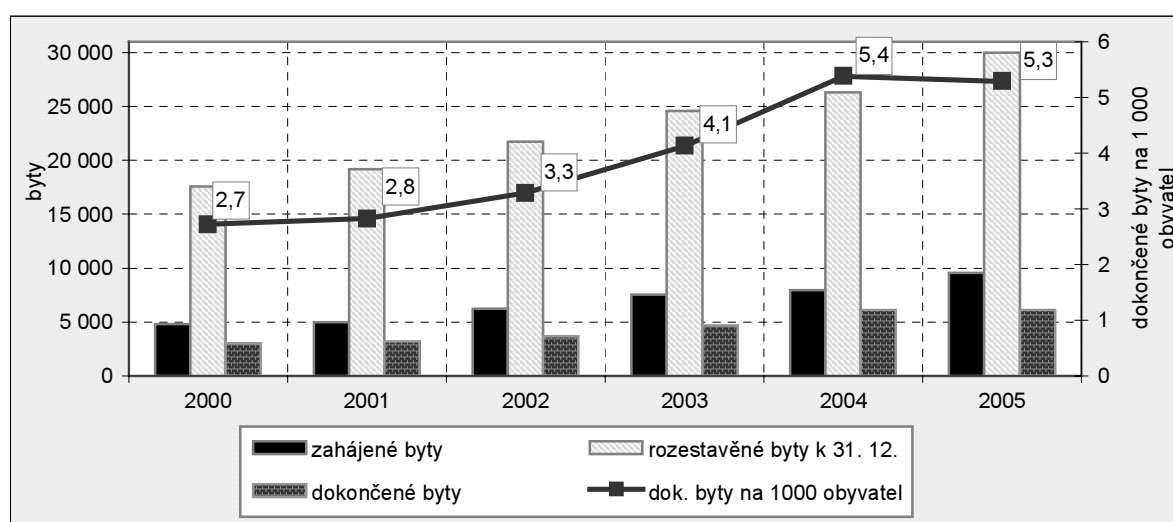
Počty zahájených i dokončených bytů ve Středočeském kraji rychle rostou, mezi lety 2000 a 2005 se jejich počet zvýšil na dvojnásobek. Středočeskému kraji konkuruje pouze Praha, tyto dva kraje se střídají v jednotlivých letech na prvním místě v počtu dokončených bytů. Celkově vyhrává Praha s vyšším celkovým počtem dokončených bytů v celém období 2000 – 2005 a se čtyřmi prvními místy oproti dvěma prvními místům Středočeského kraje (v letech 2003 a 2004). Z hlediska struktury výstavby se ale tyto dva kraje

velice odlišují, dalo by se říci doplňují. Zatímco v Praze převažuje výstavba bytů v bytových domech nad byty v domech rodinných, ve Středočeském kraji je tomu naopak. Ve Středočeském kraji se dokončilo nejvíce bytů v rodinných domech ve sledovaném období 2000 – 2005 ve srovnání se všemi ostatními kraji. Bytová výstavba má ve Středočeském kraji mnohem větší územní dopad, právě proto, že většina bytů vzniká v rodinných domech. V zázemí Prahy rostou nové obytné celky, které často několikanásobně převyšují velikost původní zastavěné plochy. Satelity (jak jsou tyto celky často nazývány) se vyznačují jinou fyzickou i sociální strukturou než původní zástavba, jsou od ní většinou prostorově odděleny a žije v nich převážně městské obyvatelstvo.

Středočeský kraj stojí s velkým náskokem na prvním místě v počtu rozestavěných bytů, kterých bylo v kraji ke konci roku 30 tisíc. To je více, než bylo za celých šest sledovaných let v kraji dokončeno (27 tisíc bytů).

Na opačném konci proti Praze a Středočeskému kraji stojí kraje Ústecký a Moravskoslezský s nejnižší úrovní intenzity bytové výstavby. Jedná se o kraje strukturálně postižené, které dlouhodobě vykazují horší hodnoty ekonomických ukazatelů a nejsou proto příliš atraktivní pro příliv nového obyvatelstva a rozvoj bytové výstavby. Zatímco v Praze a ve Středočeském kraji převyšuje počet dokončených bytů na 1000 obyvatel hodnotu 5 bytů, u krajů Ústeckého a Moravskoslezského se jedná o hodnoty kolem 1,5 bytů.

Graf 13 Bytová výstavba ve Středočeském kraji

Bytová výstavba se nejvíce koncentruje do nejbližšího zázemí Prahy, kde si nové obyvatelstvo ponechává intenzivní vazby na hlavní město a dojíždí za prací, studiem, službami. Jedná se o okresy Praha-západ a Praha-východ, které dominují mezi všemi okresy Česka v intenzitě bytové výstavby a celkově se charakterem výstavby odlišují od zbytku republiky. V těchto okresech se staví největší, nejdražší a nejlépe vybavené rodinné domy, protože pražské obyvatelstvo, které si domy nejčastěji pořizuje, vykazuje vyšší sociální status. Zatímco na počátku 90. let 20. století, kdy se v kraji rozjížděl proces suburbanizace, byla nová výstavba výsadou většinou movitějšího obyvatelstva, v posledních letech s rozvojem finančních služeb a se zlepšující se dostupností hypoték dosáhne na nové bydlení i obyvatelstvo střední třídy. To se také projevuje na charakteristikách dokončovaných bytů. Počet dokončených bytů ve Středočeském kraji silně roste, trendem však je snižování hodnot velikostních charakteristik dokončených bytů. Zatímco před deseti lety se stavěly velké domy (s velkou obytnou plochou), dnes je snahou developerských společností rozčlenit pozemky na menší části a vytěžit tak ze stavební plochy co nejvíce. Zároveň lidem, kteří si chtějí splnit sen o bydlení ve vlastním domě, stačí často i malý domek, který je samozřejmě finančně dostupnější. Vysoký podíl domů stavěných developerskými společnostmi je specifikem okresů v zázemí Prahy. Velké developerské projekty jsou rozprostřeny v okruhu kolem Prahy, přičemž na počátku rozvoje bytové výstavby se soustřeďovaly (stejně jako samostatná bytová výstavba) spíše do kvalitnějšího prostředí jižního zázemí Prahy. Postupně však došlo k rozšíření bytové výstavby i do méně atraktivní rovinaté oblasti severního zázemí.

Do okresů Praha-západ a Praha-východ se ve sledovaných letech 2000 – 2005 soustředilo 43 % dokončených bytů kraje. Ze zbývajících okresů zaznamenáme vyšší intenzitu bytové výstavby ještě v okrese Mladá Boleslav a v okresech Benešov a Beroun. Okres Mladá Boleslav je se svým prosperujícím automobilovým průmyslem samostatným ekonomickým centrem, kde můžeme zaznamenat příznivé hodnoty ekonomických charakteristik ukazující na příznivou životní úroveň obyvatelstva. Nízká nezaměstnanost a vysoké mzdy přispívají k rozvoji bytové výstavby, která se vyznačuje jak výstavbou rodinných domů

v zázemí města Mladá Boleslav, tak i výstavbou bytových domů v samotném městě. Okresy Benešov a Beroun jsou dobře dostupné z Prahy, sahají sem ještě vlivy suburbanizačního procesu, především do těch částí okresů, které spadají do širšího zázemí Prahy a mají silné ekonomické vazby na hlavní město.

Ekonomický potenciál kraje je velký, pozitivním faktorem je především sousedství s Prahou, pokud kraj využije výhody, které toto sousedství přináší. Jedním z rozvíjejících se trendů je i tzv. komerční suburbanizace, což je přemísťování komerčních aktivit z drahých lokalit centra města na jeho okraj, z čehož může Středočeský kraj těžit.

Důležité je ale uvést, že zmiňovaná příznivá ekonomická situace se týká v největší míře oblastí v přímém zázemí Prahy a dále v regionu Mladoboleslavska. Se zvyšující se vzdáleností od Prahy se však ekonomická úroveň oblastí a možnosti jejího růstu snižuje. To se týká především nejvzdálenějších hospodářsky slabších periferních oblastí Rakovnícka, Benešovska či Kutnohorska.

3.2 Zaměstnanost

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) se provádí kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce ILO a metodickým doporučením Eurostatu.

Výsledky VŠPS jsou publikovány podle bydliště respondentů. Předmětem šetření jsou všechny osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tohoto důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvořící pracovní sílu jsou osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Z výsledků výběrového šetření pracovních sil vyplývá, že se pracovní potenciál kraje od roku 2000 každoročně zvyšoval. To úzce souvisí s přílivem obyvatel v produktivním věku zejména do obcí v blízkosti hlavního města.

Tab. 3.2.1 Ekonomická aktivita obyvatel (VŠPS)

	Celkem				z toho ženy			
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	933,2	976,2	104,6	0,9	481,9	502,4	104,2	0,8
v tom:								
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	562,9	580,9	103,2	0,6	245,3	252,7	103,0	0,6
v tom:								
zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	1,1	220,8	235,1	106,5	1,3
nezaměstnaní	42,3	30,4	71,8	-6,4	24,5	17,5	71,6	-6,5
ekonomicky neaktivní	370,3	395,2	106,7	1,3	236,6	249,7	105,5	1,1
v tom:								
důchodci	245,5	252,1	102,7	0,5	154,5	157,1	101,7	0,3
studenti	72,6	89,9	123,8	4,4	35,5	46,4	130,7	5,5
ostatní	52,2	53,2	101,9	0,4	46,7	46,2	98,9	-0,2
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	60,3	59,5	¹⁾ -0,8	x	50,9	50,3	¹⁾ -0,6	x
Míra zaměstnanosti celkem (%)	55,8	56,4	¹⁾ 0,6	x	45,8	46,8	¹⁾ 1,0	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v proc. bodech

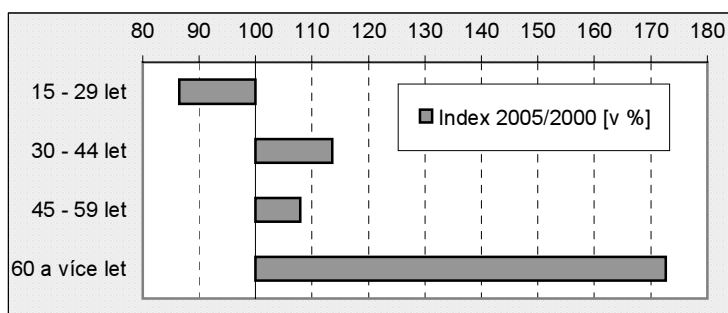
V průběhu sledovaného období 2000 – 2005 se ve Středočeském kraji počet ekonomicky aktivních osob zvýšil z 562,9 tisíce o 18 tis. osob, což je nárůst o 3,2 % při průměrném ročním růstu o 0,6 procentního bodu. Z jednotlivých skupin ekonomicky aktivních osob se počet zaměstnaných v národním hospodářství

zvýšil v letech 2000 – 2005 téměř o 30 tis. osob, při průměrné roční změně o 1,1 procentního bodu, naproti tomu počet nezaměstnaných osob klesl téměř o 11 tisíc osob, to je o 28,2 %.

V roce 2005 bylo z celkového počtu obyvatel nad 15 let 51,5 % žen, polovina z nich byla ekonomicky aktivní. Ženy se na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob podílely 43,5 %. Počet ekonomicky aktivních žen vzrostl ve sledovaném období o 7,4 tis. osob, to je o 3,0 %. Poněkud razantnější trend než u celkových údajů za ekonomicky aktivní osoby měl i vývoj zaměstnaných žen v národním hospodářství (NH) a žen nezaměstnaných. V letech 2000 – 2005 se počet zaměstnaných žen v NH zvýšil o 14,3 tis. osob, to je o 6,5 %, při průměrné roční změně 1,3 %. U nezaměstnaných žen došlo ve sledovaném období k poklesu počtu žen o 7 tis. osob, to je o 28,4 %. Průměrný roční pokles představoval 6,5 procentního bodu.

Zaměstnaní v národním hospodářství (NH) tvořili v roce 2005 téměř 95 % veškerého ekonomicky aktivního obyvatelstva. Proti roku 2000 jejich podíl vzrostl o více než 2 procentní body.

Graf 14 Zaměstnaní v NH podle věkových skupin (VŠPS)

V průběhu sledovaných období je patrný posun zaměstnaných do vyšších věkových skupin. Zatímco podíl zaměstnaných v nejmladší věkové kategorii do 29 let představoval v roce 2000 téměř 27 % ze všech zaměstnaných, v roce 2005 byl tento podíl téměř o 5 procentních bodů nižší. Naopak počet ekonomicky aktivních ve věku 30-44 let se výrazně zvýšil. Na tento jev má vliv zejména změna věkové struktury obyvatel kraje i celého Česka. Silné ročníky poloviny 70. let překročily hranici 30 let a tím se posunuly do vyšší

věkové kategorie. Ve věkové struktuře celé populace kraje se mezi roky 2000 a 2005 snížil počet obyvatel 15-29letých o 5 %, vedle toho v kategorii 30-44 let vzrostl o 13 %. Vývoj počtu zaměstnaných podle věku kopíruje tento trend, v nejmladší sledované kategorii se ke snižování počtu zaměstnaných přidává i prodlužující se doba studia zejména na vysokých školách.

Vedle toho rostoucí naděje dožití a zvyšující se věk odchodu do důchodu má za následek nárůst počtu zaměstnaných osob ve věku nad 60 let. Mezi lety 2000 – 2005 stoupl v této věkové kategorii počet zaměstnaných o 9 tisíc osob, což představuje nárůst téměř o 73 % při průměrné roční změně 11,5 %. Podíl zaměstnaných ve věku nad 60 let na celkovém počtu zaměstnaných v NH se v průběhu sledovaného období zvýšil o 1,5 procentního bodu.

Tab. 3.2.2 Zaměstnanost obyvatel podle věku a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech
Celkem	520,7	550,6	105,7	1,1	55,8	56,4	0,6
v tom ve věku:							
15 - 29 let	139,4	120,6	86,5	-2,9	54,0	49,2	-4,8
30 - 44 let	184,1	209,1	113,6	2,6	84,3	84,1	-0,2
45 - 59 let	184,8	199,4	107,9	1,5	75,1	78,6	3,6
60 a více let	12,4	21,4	172,7	11,5	5,9	9,4	3,5
Ženy	220,8	235,1	106,5	1,3	45,8	46,8	1,0
v tom ve věku:							
15 - 29 let	54,0	48,4	89,7	-2,1	42,9	40,1	-2,7
30 - 44 let	81,7	89,8	110,0	1,9	76,2	73,8	-2,4
45 - 59 let	80,6	90,5	112,3	2,3	65,3	71,3	6,1
60 a více let	4,6	6,4	140,7	7,1	3,6	4,8	1,2

Vývoj podílu jednotlivých věkových skupin zaměstnaných žen na celkovém počtu zaměstnaných žen se příliš neliší od celkového trendu. Liší se podíl jednotlivých věkových skupin žen a mužů. Zatímco u žen je nejsilněji zastoupena věková skupina 45-59 let, u mužů je to věková skupina 30-44 let (snížení zastoupení žen mezi zaměstnanými je zapříčiněno zejména mateřskou a rodičovskou dovolenou žen často ve věku nad 30 let).

Tato věková skupina mužů zaznamenala také ve sledovaném období nejvyšší nárůst podílu na celkovém počtu zaměstnaných v NH ze všech věkových skupin, ať už u mužů či žen. Počet mužů v této věkové skupině vzrostl proti roku 2000 téměř o 17 tis. osob a podíl této věkové skupiny na celkovém počtu zaměstnaných mužů v NH vzrostl ve sledovaném období o 3,7 procentního bodu.

Z hlediska vzdělanosti tvořili v roce 2005 nejvyšší podíl (45 %) zaměstnanci se středoškolským vzděláním bez maturity (vyučení), téměř 38 % bylo zaměstnaných s maturitou.

Od roku 2000 došlo k výraznému růstu vzdělanosti zaměstnaných osob, což odpovídá trendu, který můžeme zaznamenat v populaci jako celku. Podíl osob se základním vzděláním poklesl o 7,5 procentního bodu, podíl zaměstnaných s maturitou vzrostl o 3,4 procentního bodu. Nejvyšší nárůst zaznamenal podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných a sice o 3,8 procentního bodu. V roce 2005 tvořili vysokoškolsky vzdělaní téměř 12 procent ze všech zaměstnaných osob. Celkový počet vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných vzrostl proti roku 2000 o více než 23 tis. osob, to je o 56,5 % při průměrné roční změně přesahující 9 procentních bodů.

Tab. 3.2.3 Zaměstnanost obyvatel podle vzdělání a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech
Celkem	520,7	550,6	105,7	1,1	55,8	56,4	0,6
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	70,9	33,7	47,5	-13,8	29,2	17,6	-11,6
střední bez maturity	229,5	245,4	106,9	1,3	64,7	62,4	-2,3
střední s maturitou	178,5	207,2	116,1	3,0	66,7	66,7	-0,1
vysokoškolské	41,0	64,1	156,5	9,4	76,8	80,7	4,0
Ženy	220,8	235,1	106,5	1,3	45,8	46,8	1,0
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	37,0	21,4	57,7	-10,4	23,6	16,8	-6,8
střední bez maturity	69,6	80,4	115,6	2,9	50,4	48,8	-1,6
střední s maturitou	97,5	106,8	109,5	1,8	62,1	61,0	-1,1
vysokoškolské	16,4	26,5	161,6	10,1	70,9	77,2	6,3

Nejvíce zaměstnaných žen mělo v roce 2005 středoškolské vzdělání s maturitou (45 %), vyučených nebo se středním vzděláním bez maturity bylo 34 % žen. Rychleji než u mužů klesal podíl žen se základním vzděláním, přesto v roce 2005 měla ještě necelá desetina zaměstnaných žen jen základní vzdělání, zatímco podíl mužů se základním vzděláním byl poloviční. Naproti tomu podíl žen – vysokoškolaček rostl o něco rychleji než u mužů a v roce 2005 dosáhl 11,3 %, tj. o 3,8 procentního bodu více než v roce 2000, podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů vzrostl ve sledovaném období o 3,7 procentního bodu.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že vzdělanostní struktura zaměstnaných je vyšší, než je tomu u populace jako celku. To koresponduje se skutečností, že obyvatelstvo v produktivním věku vykazuje vyšší vzdělanostní úroveň než obyvatelstvo v poproduktivním věku.

Míra zaměstnanosti vyjadřující podíl počtu zaměstnaných v NH na počtu všech osob 15-letých a starších se v průběhu sledovaného období příliš neměnila. Celkově vzrostla v roce 2005 na 56,4 %, což je pouze o 0,6 procentního bodu více než činila míra zaměstnanosti v roce 2000. Výraznější nárůst zaznamenala míra zaměstnanosti u žen, kde ve sledovaném období vzrostla ze 45,8 na 46,8 %, to je o jeden procentní bod, míra zaměstnanosti u mužů činila v roce 2005 celkem 66,6 % a proti roku 2000 byla vyšší pouze o desetinu procentního bodu.

V roce 2000 měl Středočeský kraj míru zaměstnanosti vyšší o 0,7 procentního bodu než byl průměr za celou ČR a kraj byl na 7. místě mezi všemi kraji v ČR. V roce 2005 byla míra zaměstnanosti ve Středočeském kraji vyšší než průměr v ČR už o 1,7 procentního bodu a postavení kraje v rámci ČR se zlepšilo, dosaženou mírou zaměstnanosti v roce 2005 obsadil Středočeský kraj už 4. místo mezi kraji v republice. Vyšší míru zaměstnanosti mělo jen Hl. město Praha a Plzeňský a Jihočeský kraj.

Nejvyšší celkovou míru zaměstnanosti vykazuje věková kategorie osob ve věku 30-44 let, kde míra zaměstnanosti měla v roce 2005 hodnotu 84,1 %, ale proti roku 2000 míra zaměstnanosti u této věkové skupiny klesla o 0,2 procentního bodu. K výraznějšímu poklesu míry zaměstnanosti, o 4,8 procentního bodu proti roku 2000, došlo i ve skupině osob ve věku 15-29 let. Věkové skupiny 45-59 let a nad 60 let

zaznamenaly téměř shodný přírůstek míry zaměstnanosti – o 3,6 resp. o 3,5 procentního bodu proti roku 2000.

Míra zaměstnanosti žen v roce 2005 dosáhla 46,8 % a proti roku 2000 byla vyšší o jedno procento. Ke zvýšení míry zaměstnanosti došlo v obou starších věkových skupinách, významněji – o 6,1 % u skupiny 45-59 let, mladší dvě věkové skupiny, tj. 15-29 let a 30-44 let zaznamenaly ve sledovaném období pokles míry zaměstnanosti převyšující dvě procenta. U mužů byl celkový nárůst míry zaměstnanosti proti ženám pouze desetinný, k poklesu míry zaměstnanosti došlo pouze u skupiny mužů ve věku 15-29 let, a to o 6,7 procentního bodu. Ostatní věkové skupiny mužů zaznamenaly nárůst míry zaměstnanosti, nejvýrazněji se nárůst projevil u nejstarší věkové skupiny nad 60 let, kde při téměř dvojnásobném zvýšení počtu zaměstnaných proti roku 2005 došlo ke zvýšení míry zaměstnanosti o 6,5 procentního bodu.

Ve vývoji míry zaměstnanosti podle vzdělání zaměstnaných osob v NH se zvýšení míry zaměstnanosti projevilo pouze u osob s vysokoškolským vzděláním, kde proti roku 2000 vzrostla míra zaměstnanosti o 4 procentní body. U zaměstnaných osob s ostatními formami vzdělání byl ve sledovaném období zaznamenán vesměs pokles proti roku 2000, nejvýraznější snížení míry zaměstnanosti se projevilo u osob se základním vzděláním, kde se míra zaměstnanosti snížila ve sledovaném období téměř o 12 procentních bodů.

Poněkud odlišný vývoj zaznamenala míra zaměstnanosti podle formy vzdělání u mužů a žen. U žen se zvýšení míry zaměstnanosti ve sledovaném období projevilo pouze u vysokoškolsky vzdělaných žen, kde míra zaměstnanosti vzrostla o 6,3 procentního bodu, u žen s ostatními formami vzdělání došlo k poklesu míry zaměstnanosti, nejvýrazněji u žen se základním vzděláním – o 6,8 procentního bodu. U mužů byl pokles míry zaměstnanosti osob se základním vzděláním daleko razantnější než u žen. Ve sledovaném období míra zaměstnanosti u mužů se základním vzděláním klesla o více než 20 procentních bodů, to je třikrát rychleji než u žen. Na rozdíl od žen vzrostla míra zaměstnanosti u mužů i u osob se středoškolským vzděláním s maturitou – o necelý jeden procentní bod, naproti tomu nárůst míry zaměstnanosti u vysokoškolsky vzdělaných osob byl u mužů pouze třetinový oproti nárůstu míry zaměstnanosti u žen.

Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl pracovní síly (zaměstnaných a nezaměstnaných) na počtu všech osob starších 15-ti let. Ve Středočeském kraji se v čase příliš nemění, pohybovala se kolem 60 % a jen velmi mírně klesá (za sledované období o 0,8 procentního bodu). Přitom míra ekonomické aktivity mužů se pohybovala kolem 70 %, žen kolem 50 %.

Tab. 3.2.4 Míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech
Celkem	60,3	59,5	-0,8	50,9	50,3	-0,6
v tom ve věku:						
15 - 29 let	60,6	53,4	-7,2	50,7	43,7	-7,1
30 - 44 let	90,2	88,6	-1,6	83,3	80,6	-2,6
45 - 59 let	79,8	82,1	2,3	70,7	75,2	4,5
60 a více let	6,3	9,5	3,2	3,9	4,8	0,9
z toho podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	35,1	20,9	-14,2	29,2	19,5	-9,7
střední bez maturity	69,4	66,1	-3,4	56,0	53,3	-2,7
střední s maturitou	70,4	69,6	-0,8	66,9	64,8	-2,1
vysokoškolské	78,1	81,3	3,1	72,4	77,7	5,3

V roce 2000 měl Středočeský kraj míru ekonomické aktivity o 0,1 procentního bodu nižší než byl průměr za celou ČR a kraj byl na 8. místě mezi všemi kraji v ČR. V roce 2005 byla míra ekonomické aktivity ve Středočeském kraji naproti tomu o 0,1 procentního bodu vyšší než průměr v ČR a postavení kraje v rámci ČR se zlepšilo, dosaženou mírou ekonomické aktivity v roce 2005 se Středočeský kraj posunul na 7. místo mezi kraji v České republice.

Větší rozdíly jsou i mezi jednotlivými věkovými skupinami. Nejvíce ekonomicky aktivních, přesahujících téměř 90 % populace příslušného věku, je dlouhodobě ve věku 30 až 44 let, i když i v této skupině došlo proti roku 2000 k poklesu o 1,6 procentního bodu. Výrazněji klesá míra ekonomické aktivity u nejmladších ročníků. V populaci do 29 let, kdy se čím dál více mladých lidí věnuje teprve přípravě na budoucí povolání učením či studiem, činila v roce 2005 míra ekonomické aktivity necelých 54 %, což bylo o 7,2 procentního

bodů méně než v roce 2000. V obou starších věkových skupinách se míra ekonomické aktivity proti roku 2000 zvýšila, míra ekonomické aktivity ve skupině 45-59 let dosáhla v roce 2005 celkem 82,1 %, u nejstarší věkové skupiny osob nad 60 let bylo ekonomicky aktivních téměř 10 % populace a proti roku 2000 se míra ekonomické aktivity zvýšila o 3,2 procentního bodu.

U žen je patrná potřeba zvyšování kvalifikace delším studiem, jak o tom svědčí pokles ekonomické aktivity ve věkové skupině 15-29 let do roku 2005 o více než 7 procentních bodů. Určitý vliv zvyšujícího se věku, kdy ženy odcházejí na mateřskou dovolenou se projevuje nejen u nejmladších věkových kategorií, ale zřejmě ještě ve skupině 30-44 let, kde proti roku 2000 došlo ke snížení ekonomické aktivity o 2,6 procentního bodu. Zvyšuje se míra ekonomické aktivity u žen nad 45 let, kde u věkové kategorie 45-59 vzrostla o 4,5 procentního bodu. U mužů v této věkové kategorii zůstala ekonomická aktivita prakticky na stejné úrovni jako v roce 2000 a dosahuje téměř 90 %. Ve věkové skupině nad 60 let naopak vzrostla ekonomická aktivita u mužů o více než 6 procentních bodů, u žen jen o necelý jeden procentní bod. I tak jsou tyto skutečnosti jasným důkazem prodlužování aktivní pracovní činnosti v důsledku zvyšování věkové hranice odchodu do důchodu.

Podle vzdělání byli v průběhu sledovaného období nejvíce ekonomicky aktivní vysokoškoláci, jejichž míra ekonomické aktivity v souhrnu překračuje 80 % a od roku 2000 má jak u mužů, tak i u žen rostoucí tendenci. Ekonomická aktivita vysokoškolsky vzdělaných žen dosáhla v roce 2005 téměř 78 %, ekonomická aktivita vysokoškolsky vzdělaných mužů byla v roce 2005 ještě o více než 6 procentních bodů vyšší, i když její nárůst byl ve sledovaném období u mužů oproti ženám výrazně pomalejší. Klesá ekonomická aktivita mužů i žen se základním vzděláním, v roce 2005 činila míra ekonomické aktivity těchto osob necelých 21 % s poklesem u žen téměř o 10 procentních bodů a u mužů o více než 22 procentních bodů.

Z hlediska postavení v zaměstnání tvoří naprostou většinu (více než 80 %) zaměstnaných zaměstnanci (osoby s formální vazbou k zaměstnavateli), 14 % jsou pracující na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců), zaměstnavatelů (podnikatelé se zaměstnanci) jsou 4 % a zbytek tvoří pomáhající rodinní příslušníci a členové produkčních družstev.

Nejcharakterističtější rysem vývoje zaměstnanosti podle tohoto ukazatele je růst počtu pracujících na vlastní účet; proti roku 2000 vzrostl jejich počet téměř o 20 tisíc, to je více než 35 %. Trvale se zvyšuje počet pomáhajících rodinných příslušníků (od roku 2000 vzrostl téměř o tři čtvrtiny), který v roce 2005 již převýšil stále klesající počet členů produkčních družstev.

Tab. 3.2.5 Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání a sektorů (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Celkem	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho podle postavení:						
zaměstnanci	430,0	444,3	103,3	193,3	202,6	104,8
zaměstnavatelé	24,4	21,5	88,1	5,8	4,3	75,2
osoby pracující na vlastní účet	56,0	75,7	135,2	16,3	21,6	132,9
členové produkčních družstev	6,4	2,2	33,9	2,6	0,7	26,4
pomáhající rodinní příslušníci	3,9	6,8	172,8	3,0	6,0	201,4
z toho v sektoru:						
primárním	28,6	22,5	78,9	10,2	7,9	77,5
sekundárním	210,6	208,9	99,2	59,4	61,0	102,6
terciárním	281,6	318,7	113,2	151,1	166,0	109,8

Růst počtu zaměstnavatelů se v průběhu sledovaného období zastavil a ke konci sledovaného období jejich počet klesal, v roce 2005 bylo zaměstnavatelů téměř o 3 tisíce méně než v roce 2000, tedy 88 % původního stavu. Podíl nejpočetnější skupiny zaměstnanců klesl od roku 2000 o 1,9 procentního bodu, přestože jejich absolutní počet 444 tisíc v roce 2005 o 14 tisíc osob překročil stav roku 2000.

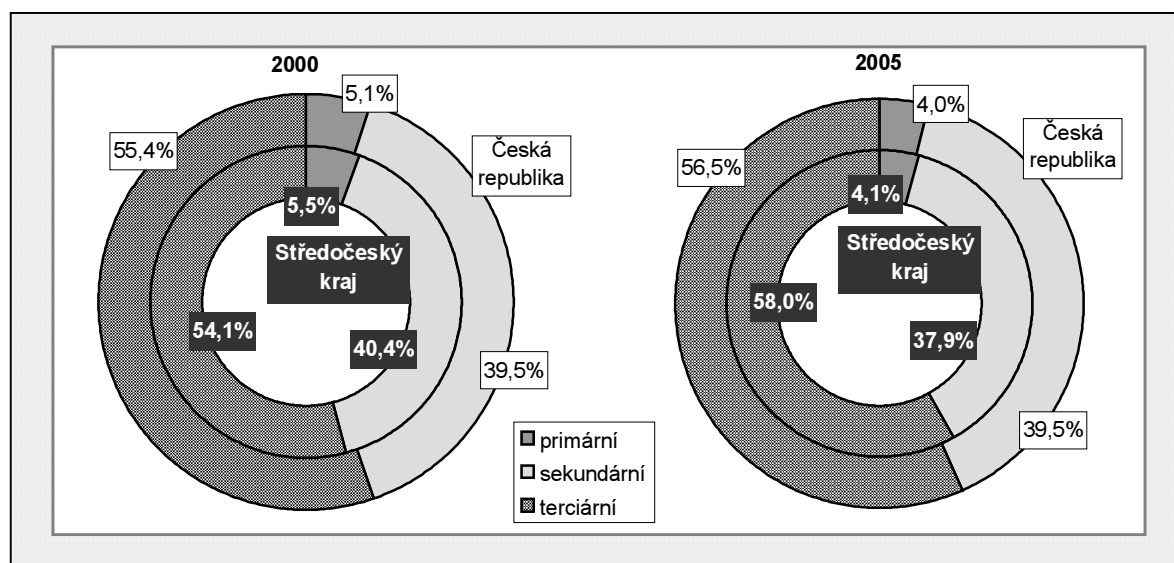
Nejvýznamnějším zaměstnavatelem ve Středočeském kraji je dlouhodobě ŠKODA AUTO a.s. v Mladé Boleslavi s více než 20 tisíci zaměstnanci. Mezi 15 největších zaměstnavatelů (s více než 1500 zaměstnanci) spadají subjekty působící v odvětvích průmyslu, obchodu a zdravotnictví. Mezi největší průmyslové firmy patří vedle mladoboleslavské automobilky ještě Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech s.r.o., Siemens VDO Automotive s.r.o., KOSTAL CR spol. s r.o., AERO Vodochody a.s. a SKLÁRNÝ KAVAILIER a.s. Ve Středočeském kraji dále sídlí řada obchodních řetězců, které zároveň patří mezi největší zaměstnavatele – DELVITA a.s., Penny Market s.r.o., BILLA, spol. s r.o. či PLUS-DISCOUNT spol. s r.o.

Třetí skupinu největších zaměstnavatelů tvoří i čtyři nemocnice přetvořené na akciové společnosti – a sice v Příbrami, Mladé Boleslavi, Kolíně a Kladně.

V průběhu sledovaného období i nadále trval trend přesouvání pracovní síly z primárního a ze sekundárního sektoru do sektoru terciárního. Ještě výrazněji se tato tendence projevila zejména ve druhé polovině devadesátých let. Od roku 1993 se zvýšil podíl zaměstnaných v terciárním sektoru o více než 23 procentních bodů, zejména na úkor sekundárního sektoru.

Ve sledovaném období klesl počet zaměstnaných v primárním sektoru o 6 tisíc osob, to je o více než 21 %. V sekundárním sektoru nebyl pokles tak výrazný, počet zaměstnaných se v roce 2005 snížil proti roku 2000 o 1,6 tisíc osob, to je o necelé jedno procento. Podíl terciárního sektoru na celkovém počtu zaměstnaných dosáhl v roce 2005 téměř 58 % a proti roku 2000 se jeho podíl zvýšil o 3,8 procentního bodu.

Graf 15 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS)

Nárůst podílu terciárního sektoru na celkovém počtu pracovníků byl ve Středočeském kraji výrazně nejrychlejší ze všech krajů v ČR a předstihl průměrný nárůst tohoto sektoru za celou ČR o 2,7 procentního bodu.

Z hlediska **odvětví** je nejsilněji co do počtu zaměstnaných zastoupen průmysl (viz tabulka 3.2.6). Ve zpracovatelském průmyslu pracuje téměř 149 tis. osob, což je 27,0 % ze všech zaměstnaných. Ve srovnání s rokem 2000 vzrostl počet zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu o 4,6 tis. osob, to je o 3,2 %. Podíl tohoto odvětví na celkovém počtu zaměstnaných se ale ve sledovaném období snížil o 0,7 procentního bodu.

Další silné zastoupení má odvětví obchodu a oprav spotřebního zboží (14 %), stavebnictví (9,5 %) a doprava (10 %). Jejich vývoj byl však odlišný. Zatímco v obchodě a dopravě počet zaměstnaných proti roku 2000 poměrně výrazně vzrostl, ve stavebnictví v průběhu sledovaného období počet zaměstnaných klesl téměř o 2 tis. osob, to je na 96,6 % výchozího stavu. K nárůstu zaměstnanců došlo ve sledovaném období také v ubytování a stravování (o 15,1 % proti roku 2000) a v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách, kde počet zaměstnaných vzrostl proti roku 2000 o 3,9 tis. osob, to je o více než 20 %. Celé období po transformaci se vyznačuje poklesem počtu zaměstnaných v zemědělství, a to zejména v devadesátých letech. Od roku 2000 snižování jejich počtu dále pokračovalo, do roku 2005 činilo dalších téměř 27 % a počet zaměstnaných v zemědělství klesl na 18 tisíc osob. K výraznému snížení došlo i v těžbě nerostných surovin, kde počet pracujících poklesl proti roku 2000 téměř o dvě třetiny a dále ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody, kde snížení počtu zaměstnaných o 2,1 tis. osob představovalo proti roku 2000 téměř čtvrtinový pokles. Z dalších odvětví je zajímavý vývoj odvětví činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti, ve kterém byl zaznamenán nejvyšší procentuální a po obchodu i druhý nejvyšší absolutní růst zaměstnanců (od roku 2000 o více než jednu čtvrtinu) na 29,5 tisíce osob. Ve veřejné správě se počet zaměstnaných až do roku 2003 zvyšoval, v roce 2004 a 2005 byl sice zaznamenán pokles počtu zaměstnaných, přesto ale byl počet 39,9 tisíce osob ještě o 5,1 % vyšší než v roce 2000. Ve školství nebyl zaznamenán žádný výrazný vývojový trend, počet zaměstnaných se v tomto odvětví pohybuje dlouhodobě kolem 30 tisíc a jeho podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob mezi 5 až 6 procenty.

K relativně významnějšímu zvýšení došlo v odvětví zdravotní a sociální péče, kde se proti roku 2000 zvýšil počet zaměstnaných o 2,7 tis. osob, to je o 9 %.

Tab. 3.2.6 Zaměstnaní v NH podle OKEČ (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho:						
Zemědělství, myslivost a související činnosti	24,5	18,0	73,4	9,1	6,8	74,5
Lesnictví, rybolov, chov ryb a souv. činnosti	4,1	4,6	112,2	1,1	1,1	103,4
Těžba nerostných surovin	3,8	1,4	37,4	1,0	0,6	57,3
Zpracovatelský průmysl	144,1	148,8	103,2	53,0	55,6	104,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	8,7	6,7	76,3	1,7	1,5	87,0
Stavebnictví	53,9	52,1	96,6	3,7	3,3	90,6
Obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	67,5	77,3	114,4	38,7	37,9	98,0
Ubytování a stravování	16,0	18,4	115,1	8,1	9,8	120,6
Doprava, skladování a spoje	47,0	56,4	120,0	14,4	16,9	117,7
Finanční zprostředkování	10,6	11,3	106,5	7,5	7,1	94,6
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	23,6	29,5	125,3	11,9	13,4	112,1
Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezp.	38,0	39,9	105,1	14,6	18,9	129,7
Vzdělávání	29,6	29,4	99,2	23,1	22,6	97,7
Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	30,4	33,2	109,0	23,0	26,0	112,8
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	18,8	22,6	120,5	9,8	12,8	131,0

Na celkovém počtu zaměstnaných v NH se v roce 2005 nemanuální pracovníci podíleli 57,3 %, manuálně pracující 42,1 %. Podíl nemanuálních pracovníků na celkovém počtu zaměstnaných v NH vzrostl ve sledovaném období o 5,3 procentního bodu, naproti tomu podíl manuálních pracovníků se proti roku 2000 téměř o 5 procentních bodů snížil. Počet nemanuálních pracovníků proti roku 2000 poměrně výrazně vzrostl. Jejich celkový počet se zvýšil téměř o 45 tis. osob, přičemž počet vysoce kvalifikovaných nemanuálních pracovníků vzrostl o 37,2 tis. osob, to je téměř o 24 %, počet nemanuálních pracovníků s nižší kvalifikací rostl výrazně pomaleji, jejich počet se zvýšil o 7,6 tis. osob, to je pouze o 6,8 %.

Nejvyšší nárůst počtu vysoce kvalifikovaných pracovníků odpovídá celkovému trendu a potřebám měnící se ekonomiky, která je stále více založená na progresivním terciéru a jejíž konkurenceschopnost se odvíjí od schopnosti věnovat se vyspělým a technologicky náročným odvětvím, vědě a výzkumu. Vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla je hlavním motorem ekonomiky každého státu.

Tab. 3.2.7 Zaměstnaní v NH podle klasifikace zaměstnání KZAM (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho:						
nemanuální pracovníci	270,5	315,3	116,6	156,0	175,9	112,7
vysoce kvalifikovaní pracovníci	157,4	194,7	123,6	77,1	93,0	120,6
pracovníci s nižší kvalifikací	113,0	120,7	106,8	78,9	82,9	105,1
manuální pracovníci	244,8	231,9	94,7	64,6	58,9	91,1
osoby kvalifikované	196,1	190,1	97,0	35,3	32,6	92,4
osoby nekvalifikované	48,6	41,8	85,8	29,4	26,3	89,5

Manuálních pracovníků ve sledovaném období ubylo téměř 13 tisíc. Ke snížení došlo jak u kvalifikovaných manuálních pracovníků o 6 tisíc osob, tak zejména u nekvalifikovaných manuálně pracujících osob, jejichž počet se proti roku 2000 snížil o 6,9 tis. osob, to je na 86 % výchozího stavu.

Podle konkrétní činnosti, kterou pracovník vykonává (KZAM), tvořili v roce 2005 největší část (20,6 %) techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci. Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci se na celkovém počtu zaměstnaných v NH podíleli 18,8 %. Obě skupiny však vykazují zcela opačný vývoj. Počet řemeslníků

a kvalifikovaných výrobců dlouhodobě klesá – od roku 2000 poklesl jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných o 3,3 procentního bodu a jejich počet se snížil o více než 11 tis. osob. Počet technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků vzrostl téměř o 33 tis. osob, jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných v NH se ve sledovaném období zvýšil o 5,1 procentního bodu. Celkem o 5,2 tisíce osob, to je o 12,5 % vzrostl proti roku 2000 i počet vědeckých a odborných duševních pracovníků, naproti tomu, v souvislosti s restrukturalizací a profesionalizací armády klesl podle šetření VŠPS téměř o 47 % počet příslušníků armády. V návaznosti na stále se zvyšující vzdělanost zaměstnaných a probíhající automatizaci výroby klesá i podíl pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, za sledované období klesl o 1,8 procentního bodu.

Pokud jde o konkrétní činnost (podle KZAM) vykonávanou ženami, tak nejvyšší zastoupení na celkovém počtu zaměstnaných žen v NH měly v roce 2005 technické, zdravotnické a pedagogické pracovníce (téměř 25 %), přes 17 % představoval i podíl žen pracujících jako provozní pracovníce ve službách a nižší administrativní pracovníce. Počty žen pracujících jako vědecké a odborné duševní pracovníce a technické, zdravotnické a pedagogické pracovníce se ve sledovaném období zvyšovaly pomaleji než počty mužů pracujících ve stejné kategorii. Např. počet technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků – mužů se ve sledovaném období zvýšil téměř o 50 %, počet žen ve stejné kategorii o necelých 33 %. Naproti tomu, pokles žen pracujících jako řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a kvalifikované dělnice v zemědělství dosáhl ve sledovaném období téměř 30 %, což je téměř pětikrát rychlejší pokles, než u mužů pracujících ve stejné kategorii zaměstnání.

Údaje o zaměstnancích a jejich mzdách jsou čerpány z pravidelného čtvrtletního statistického výkaznictví. Jsou zjišťovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci, v peněžnictví, pojišťovnictví a nepodnikatelské sféře bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění je provedeno od roku 2002 pouze podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu – tzv. podniková metoda. Do odvětví (OKEČ) jsou údaje zařazovány podle převažující činnosti podniku.

Vzhledem ke zdrojům dat a metodice jejich zjišťování se údaje o průměrném evidenčním počtu zaměstnanců podle OKEČ v roce 2005 uvedené v tabulce 3.2.8 liší od údajů o počtu zaměstnaných v NH podle OKEČ z tabulky 3.2.6, které byly získány z Výběrového šetření pracovních sil, které má odlišný soubor respondentů i metodické přístupy.

Tab. 3.2.8 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (fyzické osoby) podle OKEČ ^{*)}

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2005	Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (Kč)							
		2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	rozdíl proti průměru			
						kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2005	2000	2005
Celkem	261 468	13 623	18 634	136,8	6,5	x	x	100,1	97,9
v tom:									
zemědělství, myslivost a lesnictví	14 605	10 745	14 717	137,0	6,5	78,9	79,0	104,5	107,9
rybolov a chov ryb	60	11 287	13 407	118,8	3,5	82,9	71,9	111,3	88,8
těžba nerostných surovin	693	17 404	17 600	101,1	0,2	127,8	94,5	146,2	78,2
zpracovatelský průmysl	124 471	15 321	20 416	133,3	5,9	112,5	109,6	112,7	114,3
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	2 993	14 367	20 532	142,9	7,4	105,5	110,2	86,5	85,1
stavebnictví	10 819	12 872	17 205	133,7	6,0	94,5	92,3	97,6	90,9
obchod, opravy motorových vozidel a spotř. zboží	34 860	13 050	19 078	146,2	7,9	95,8	102,4	76,0	100,7
ubytování a stravování	2 244	8 034	12 559	156,3	9,3	59,0	67,4	59,4	93,5
doprava, skladování a spoje	13 980	13 770	17 633	128,1	5,1	101,1	94,6	97,2	85,8
finanční zprostředkování	205	21 830	27 093	124,1	4,4	160,2	145,4	209,4	72,5
nemovitosti, pronáj., služby	12 383	13 836	17 558	126,9	4,9	101,6	94,2	93,2	83,2
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	12 062	11 861	17 862	150,6	8,5	87,1	95,9	46,3	80,1
vzdělávání	24 050	10 911	16 284	149,2	8,3	80,1	87,4	73,0	94,8
zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	18 823	11 283	16 936	150,1	8,5	82,8	90,9	74,9	96,7
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	6 551	9 987	13 713	137,3	6,5	73,3	73,6	88,5	87,3

^{*)} subjekty se sídlem na území kraje (bez podniků do 20 zaměstnanců)

Ve výše zmíněných ekonomických subjektech se sídlem ve Středočeském kraji dosáhl v roce 2005 průměrný evidenční počet pracovníků (ve fyzických osobách) celkem 261 468 osob. Středočeský kraj se na celkovém počtu pracovníků v České republice podílel 8,6 %.

Ve sledovaném pětiletém období se **průměrná hrubá měsíční mzda** zaměstnanců kraje (na fyzické osoby) zvýšila téměř o 37 % a v roce 2005 činila 18 634 Kč. V třídění průměrných mezd podle odvětví národního hospodářství je vidět velkou různorodost.

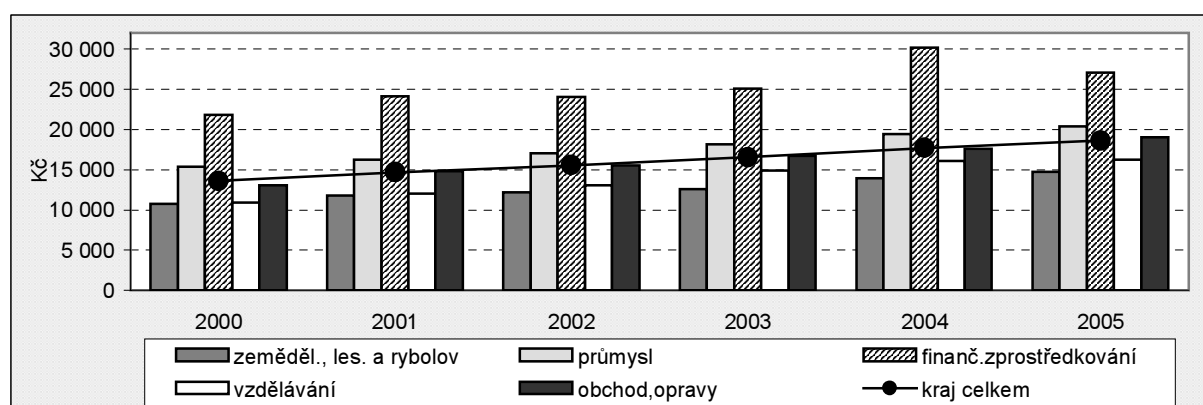
Absolutně nejvyšších mezd dosahují pracovníci v odvětví finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví, jejichž průměrná mzda v roce 2005 překročila 27 tisíc Kč a byla o 8,5 tisíce korun vyšší než průměrná mzda v kraji a 2,2krát vyšší než v odvětví s nejnižší průměrnou mzdou. Tím je oblast ubytování a stravování, kde průměrná mzda i přes poměrně vysoké tempo růstu proti roku 2000 dosáhla v roce 2005 jen 12 559 Kč.

Silně podprůměrné mzdy, nedosahující ani 15 tisíc korun, mají dále v odvětví zemědělství a v kategorii ostatních veřejných, sociálních a osobních služeb.

Pokud jde o mzdový vývoj v jednotlivých odvětvích hospodářství, nejrychleji rostly průměrně mzdy v již zmíněném odvětví ubytování a stravování, kde sice došlo k nárůstu průměrné mzdy ve sledovaném období o více než 56 %, ale v absolutním vyjádření ani nárůst o 4,5 tis. Kč z nízké mzdy v roce 2000 zdaleka nestačil na výraznější přiblížení k průměru kraje.

Vysoký nárůst od roku 2000 zaznamenaly i organizace státní správy – školství, zdravotnictví, sociální zabezpečení a veřejná správa, kde průměrná mzda vzrostla cca o 50 %. Vzhledem k nízkému základu se však stále nepodařilo ani těmto organizacím dohnat celokrajský průměr. Podprůměrných mezd, nižších o více jak 1000 Kč než je celokrajský průměr, dosahují i zaměstnanci v dopravě a stavebnictví. V dopravě však vysoká konkurence a ve stavebnictví pravděpodobně přisun levných pracovních sil z východu zamezily jejich rychlejšímu růstu za sledované období. Proti růstu průměrné mzdy za celý kraj byl růst průměrné mzdy v dopravě pomalejší téměř o 9 procentních bodů a ve stavebnictví o 3 procentní body, takže došlo k dalšímu „rozevírání nůžek“ mezi celkovou průměrnou mzdou v kraji a průměrnou mzdou v těchto odvětvích.

Graf 16 Průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji (fyzické osoby)

Zaměstnanci ve Středočeském kraji pobírali v roce 2005 zhruba 98 % průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice. Rozdíl mezi průměrnou mzdou v kraji a v ČR se během sledovaných let prohluboval. Průměrná mzda za ČR rostla téměř o 3 procentní body rychleji – zatímco v roce 2000 byla mzda v kraji o pár desítek korun nad celorepublikovým průměrem, v roce 2005 byla již průměrná mzda v České republice proti mzdě v kraji vyšší téměř o 400 Kč. Přitom v porovnání 14 krajů má Středočeský kraj hned po Hlavním městě Praze druhou nejvyšší průměrnou mzdou.

Z hlediska okresního členění si v roce 2005 nejvíce vydělali zaměstnanci firem sídlících v okrese Mladá Boleslav, kde průměrná mzda o 13 % přesáhla průměrnou mzdou kraje. Na úroveň mezd v tomto okrese má hlavní vliv prosperující automobilový průmysl v Mladé Boleslavi, který pozitivně ovlivňuje většinu ekonomických ukazatelů regionu, včetně příjmů. Nadprůměrných mezd dosahovali zaměstnanci ještě v obou pražských okresech a v okrese Beroun, na což má zásadní vliv především blízkost Prahy.

Naproti tomu v periferním a strukturálně postiženém okrese Příbram byla průměrná mzda 14 % pod úrovní kraje. O více než desetinu nižší mzdy, než činil krajský průměr, byly v roce 2005 i mzdy v okresech Benešov a Nymburk, což zapříčiňuje především existence venkovských a zemědělsky zaměřených oblastí v rámci těchto okresů. Přitom se dá konstatovat, že mzdy v jednotlivých okresech se postupně přibližují.

Diferenciace mezd podle okresů byly v roce 2005 mnohem menší než v roce 2000. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mzdou byl v roce 2005 téměř o 8 procentních bodů nižší než v roce 2000. Zejména nejvyšší průměrná měsíční mzda zaměstnanců okresu Mladá Boleslav se „přiblížila“ celokrajskému průměru – zatímco v roce 2000 byla o 20 % vyšší než činil průměr, v roce 2005 přesahovala krajský průměr jen o 13 %.

Rok 2005 byl posledním rokem, kdy byly zpracovávány údaje o počtu zaměstnanců a jejich průměrných měsíčních mzdách v členění podle okresů. Počínaje rokem 2006 nejsou již údaje v tomto členění zpracovávány a publikovány. Důvodem tohoto kroku je především skutečnost, že ČSÚ získává údaje za jednotlivé podniky jako celek bez ohledu na územní rozdělení jejich pracovišť. Kromě toho je ve skupině subjektů do 100 zaměstnanců šetření pouze výběrové, přičemž výběrovým kritériem je převažující činnost a velikost podniku, nikoliv okres jeho sídla. Navíc v posledních letech častěji dochází ke změnám sídel podniků. Z těchto důvodů již nejsou údaje na okresní úrovni dostatečně reprezentativní. I přesto jsme je pro účely porovnání postavení jednotlivých okresů kraje v delší časové řadě v analýze ponechali, i když jsme si vědomi určitých nepřesností v důsledku výše zmíněných negativních vlivů na kvalitu dat.

Šetření nákladů práce je druhým strukturálním šetřením, které se provádí na celém území EU a v přidružených státech s jednotnou metodikou. V České republice se provádí každoročně, a to již od roku 1994, pod názvem **úplné náklady práce (ÚNP)**.

Předmětem zjišťování ÚNP jsou celkové náklady zaměstnavatele na získání a výchovu zaměstnanců, na odměňování za práci a na zabezpečení jejich sociálních potřeb. Jde zejména o mzdy a platy, včetně naturálních, náhrady mzdy za neodpracovanou dobu (dovolenou, placené svátky, překážky v práci), sociální požitky, tj. příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů a odborové organizaci, služební vozy sloužící také soukromým účelům, výroby firmy poskytované zaměstnancům se slevou apod., sociální náklady a výdaje, tj. ze zákona povinné příspěvky na zdravotní a sociální zabezpečení a příspěvky do fondu zaměstnanosti, personální náklady, např. náklady na nábor zaměstnanců, výchovu učňů, na zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci zaměstnanců, na pracovní oděvy atd., přijaté dotace a daně, ukládané příslušnými orgány v souvislosti se zaměstnáváním lidí a s vyplácením mezd.

Tab. 3.2.9 Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance

	v Kč/měsíc na 1 zaměstnance						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	19 786	20 945	22 758	23 978	26 063	26 253	132,7
v tom:							
přímé náklady	14 002	14 851	16 104	16 937	18 326	18 630	133,1
sociální požitky	258	295	308	361	352	369	143,0
sociální náklady a výdaje	5 229	5 568	6 082	6 307	6 985	6 891	131,8
personální náklady a výdaje	368	252	289	379	408	366	99,5
daně a dotace	-71	-21	-25	-6	-8	-3	4,2

Do šetření ÚNP jsou zahrnovány podnikatelské subjekty zapsané do obchodního rejstříku, rozpočtové, příspěvkové a společenské organizace. U jednotek s 1 až 499 zaměstnanci je šetření výběrové a u jednotek s 500 a více zaměstnanci je plošné. Výsledky jsou dopočítávány na celé národní hospodářství (základní soubor) na základě registru ekonomických subjektů ČSÚ (RES) přes odvětvové a velikostní skupiny.

V roce 2005 dosáhly ve Středočeském kraji úplné náklady práce 181,09 Kč/hod, resp. 26 253 Kč měsíčně na jednoho zaměstnance. Ve srovnání s rokem 2000 se průměrné měsíční náklady práce zvýšily o 32,7 %.

Struktura nákladů práce zůstávala ve všech letech sledovaného období prakticky téměř stejná. Přímé náklady tvoří cca 71 % z celkových nákladů práce, sociální náklady a výdaje se na celkových nákladech práce podílely necelými 27 procenty. Podíl ostatních složek (sociální požitky, personální náklady a výdaje a daně a dotace) nepřesáhl v celém sledovaném období 2 % z celkových nákladů práce.

Přímé náklady, které tvoří mzdy a náhrady mezd, dosáhly v roce 2005 celkem 18 630 Kč na jednoho zaměstnance za měsíc a proti roku 2000 byly vyšší o 33,1 %. Mzdy představovaly 16 743 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a tvořily 91,3 % z přímých nákladů, náhrady mezd za neodpracovanou dobu dosáhly v roce 2005 celkem 1 887 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a na přímých nákladech se podílely 7,7 %.

Druhá nejvyšší složka celkových nákladů práce – sociální náklady a výdaje – vzrostla v průběhu sledovaného období téměř o 32 % a dosáhla v roce 2005 celkem 6 891 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Převažující položkou v sociálních nákladech a výdajích jsou zákonné příspěvky na sociální zabezpečení, jejichž výše je přímo závislá na objemu mezd. Jde především o nemocenské a důchodové pojištění, příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, výdaje na

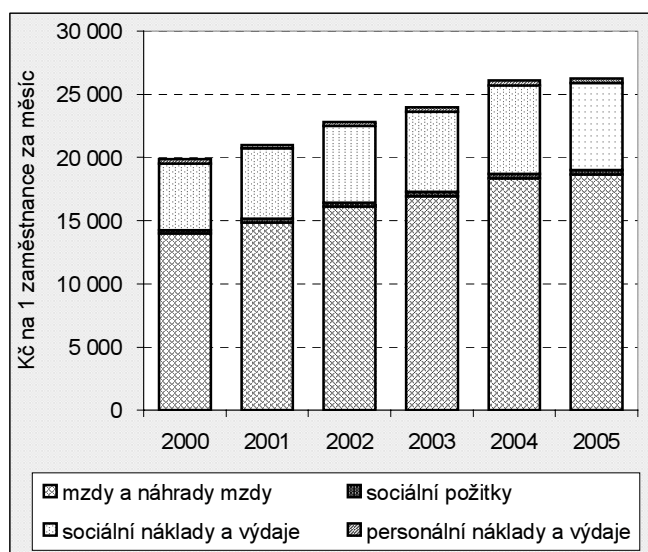
pojistné programy v případě pracovních úrazů, nebo nemocí z povolání apod. Tyto zákonné položky sociálních nákladů a výdajů představovaly v roce 2005 pro zaměstnavatele průměrné náklady ve výši 6 598 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a podílely se na celkových nákladech práce 25,1 %.

Ostatní složky nepřímých nákladů práce, tj. sociální požitky, personální náklady a výdaje a daně a dotace tvořily v roce 2005 v souhrnu 2,8 % z celkových nákladů práce a v roce 2005 představovaly celkem 732 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Zatímco personální náklady a výdaje se proti roku 2000 téměř nezměnily, sociální požitky vzrostly v průběhu sledovaného období o 43 % a dosáhly v roce 2005 v průměru 369 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Tuto složku nákladů práce tvoří např. příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů, výrobky poskytované zaměstnancům se slevou, služební vozy sloužící také k soukromým účelům apod.

Celkové hodinové náklady práce na jednoho zaměstnance vzrostly v průběhu sledovaného období ze 158,27 Kč na 181,09 Kč, to je o 22,80 Kč. Nárůst proti roku 2000 představoval 14,4 procentního bodu, při průměrném ročním zvýšení o 2,7 procentního bodu.

Nárůst hodinových přímých nákladů (tj. mezd a náhrad mezd), byl o 1,4 procentního bodu rychlejší než nárůst celkových průměrných hodinových nákladů práce, sociální náklady a výdaje na jednoho zaměstnance v Kč/hod vzrostly v průběhu sledovaného období o 14,7 procentního bodu při průměrném ročním přírůstku o 2,8 procentního bodu. Hodinové náklady práce na sociální požitky naproti tomu zaznamenaly pokles na 73,6% hodnoty roku 2000.

Graf 17 Struktura nákladů práce ve Středočeském kraji v letech 2000 - 2005

Tab. 3.2.10 Hodinové náklady práce

	v Kč/hod						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	158,27	143,70	155,11	165,80	177,05	181,09	114,4
v tom:							
přímé náklady	111,02	101,89	109,76	117,11	124,50	128,51	115,8
sociální požitky	3,45	2,03	2,10	2,50	2,39	2,54	73,6
sociální náklady a výdaje	41,45	38,19	41,45	43,61	47,44	47,53	114,7
personální náklady a výdaje	2,46	1,73	1,97	2,62	2,77	2,53	102,8
daně a dotace	-0,11	-0,14	-0,17	-0,04	-0,05	-0,02	18,2

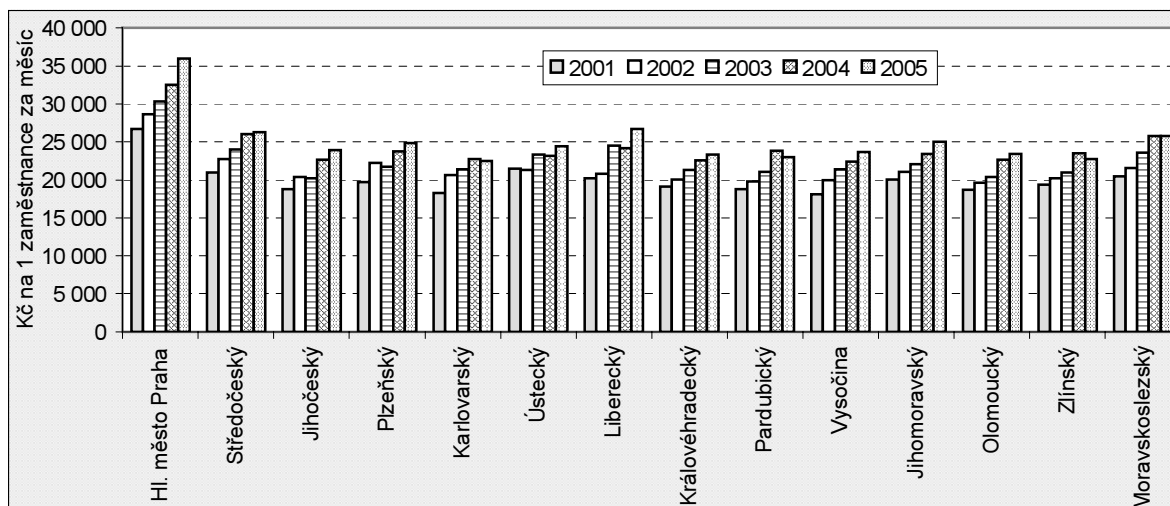
Vnitřní struktura hodinových nákladů práce je prakticky shodná se strukturou měsíčních nákladů práce na jednoho zaměstnance a podíly jednotlivých složek hodinových nákladů práce nezaznamenaly v jednotlivých letech žádné zvláštní výkyvy.

Celkovými průměrnými náklady práce v roce 2005 ve výši 26 253 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně zaujímal Středočeský kraj po Hlavním městě Praze a Libereckém kraji třetí místo mezi všemi kraji České republiky. Průměrné měsíční náklady na jednoho zaměstnance byly v kraji v roce 2005 oproti průměru za celou ČR nižší o 1 783 Kč, to je o 6,4 %. Je nutné ovšem podotknout, že všechny kraje v ČR měly v roce 2005 nižší celkové náklady práce, než byl průměr v ČR. Jediným krajem, který průměr převyšoval, bylo Hl. město Praha, kde průměrné měsíční náklady na jednoho zaměstnance představovaly v roce 2005 celkem 36 388 Kč, což je o téměř 30 % více, než je průměr za ČR.

Rozdíl mezi nejvyššími a nejnižšími náklady práce v krajích v roce 2005 představoval 13 898 Kč, což je téměř polovina celorepublikového průměru. Velký rozdíl způsobují jednak rozdíly v odvětvové struktuře jednotlivých krajů v České republice a především Hl. město Praha, kde sídlí větší podniky a instituce s vyšší úrovní mezd a platů, zejména v oblasti finančnictví, veřejné správy a obrany. Mají zde sídlo zahraniční firmy

a podniky s mezinárodní účastí, kde jsou nejen značně vysoké mzdy a platy, ale tyto firmy poskytují svým zaměstnancům i řadu nadstandardních sociálních výhod, což se pak odráží i ve výrazně vyšších sociálních požitcích a sociálních nákladech a výdajích na zaměstnance. Např. náklady práce na jednoho pracovníka měsíčně vynaložené na sociální požitky v roce 2005 v Hl. městě Praze byly více než 2,5krát vyšší než představoval průměr všech ostatních krajů v ČR. Proti Středočeskému kraji byly náklady na sociální požitky v Hl. městě Praze 2,5krát vyšší, proti Pardubickému kraji, který měl v roce 2005 náklady na sociální požitky na jednoho zaměstnance měsíčně nejnižší v ČR, byly tyto náklady v Hl. městě Praze vyšší dokonce 3,5krát.

Graf 18 Náklady práce v letech 2001 - 2005 podle krajů

Údaje o **zaměstnanosti cizinců** na území České republiky vycházejí z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o vydaných platných povoleních k zaměstnání cizinců a počtu informací o nástupu občanů EU/EHP a Švýcarska k výkonu práce, registrovaných úřady práce a z evidence o cizincích s živnostenským oprávněním Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Od 1. 5. 2004 občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci již nejsou z hlediska zákona č.435/2004 Sb. o zaměstnanosti považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky, to znamená, že mají v ČR volný přístup na trh práce a jsou tedy zaměstnáváni v postavení zaměstnanců. Ostatní cizinci, kteří nejsou občany EU/EHP a Švýcarska ani jejich rodinnými příslušníky, mohou vykonávat práci na území ČR za podmínky, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, pokud zákon o zaměstnanosti v některých případech nestanovuje jinak.

Tab. 3.2.11 Pracující cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2000 v bodech
Pracující cizinci celkem	20 789	21 515	22 084	24 414	30 686	¹⁾ 147,6
v tom (%):						
v postavení zaměstnanců ²⁾	63,3	67,4	68,7	69,7	77,7	14,4
s platným živnostenským oprávněním	36,7	32,6	31,3	30,3	22,3	-14,4
Podíl pracujících cizinců (%) ³⁾	78,7	79,6	74,0	78,4	86,9	8,2

¹⁾ index 2005/2001

²⁾ vydaná povolení k zaměstnání + registrace občanů SR

³⁾ pracující cizinci z celkového počtu cizinců s trvalým pobytem a s vízy nad 90 dní

Počet pracujících cizinců ve Středočeském kraji se v průběhu let 2001 – 2005 plynule zvyšoval. K nejrychlejšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2005, kdy se počet pracujících cizinců zvýšil proti předchozímu roku o více než čtvrtinu. V roce 2005 dosáhl ve Středočeském kraji počet pracujících cizinců celkem 30 686 osob, jejich počet se proti roku 2001 zvýšil téměř o deset tisíc osob, což představuje nárůst na téměř 148 % stavu roku 2001. Zhruba 34 % z celkového počtu pracujících cizinců v postavení

zaměstnanců tvořili v průběhu sledovaného období občané Slovenské republiky registrovaní úřady práce a v menší míře i občané Polské republiky.

Celkově se v roce 2005 ve Středočeském kraji podíleli cizinci ze států EU téměř 60 % na celkovém počtu pracujících cizinců v postavení zaměstnanců v kraji. U cizinců ze států EU převažovali pracující cizinci evidovaní na úřadech práce, podíl cizinců z EU s živnostenským oprávněním představoval jen 7,3 %. Cizinci z ostatních zemí se na celkovém počtu pracujících cizinců v kraji v roce 2005 podíleli 40 %. U pracujících cizinců z ostatních zemí byl v roce 2005 podíl cizinců s živnostenským oprávněním výrazně vyšší a představoval téměř 45 %.

V roce 2005 se pracující cizinci ve Středočeském kraji podíleli na celkovém počtu cizinců s trvalým pobytem a vízy nad 90 dní 86,9 %. Ve srovnání s rokem 2001 vzrostl tento podíl o 8,2 procentního bodu. Celkový počet cizinců s trvalým pobytem a vízy nad 90 dní činil v roce 2005 celkem 35 304 osob a byl proti roku 2001 vyšší téměř o 8 900 osob.

Počtem pracujících cizinců se Středočeský kraj řadil v roce 2005 po Hl. m. Praze na druhé místo mezi všemi kraji v republice. Na celkovém počtu pracujících cizinců v České republice se v roce 2005 Středočeský kraj podílel 14 %. Pokud jde o středočeské okresy, nejvíce cizinců pracovalo v roce 2005 v okrese Mladá Boleslav (8 467 osob) a Praha-východ (4 051 osob).

Výrazně rychleji se v průběhu sledovaného období zvyšoval počet pracujících cizinců v postavení zaměstnanců, který vzrostl z 13 167 osob v roce 2001 na 23 845 osob v roce 2005. Nárůst o více než 80 % přinesl i zvýšení podílu této kategorie na celkovém počtu pracujících cizinců v roce 2005 na 77,7 %, to je o 14,4 procentního bodu proti podílu v roce 2001. Naproti tomu, počet pracujících cizinců s platným živnostenským oprávněním v průběhu sledovaného období poklesl o více než 10 %. Jejich počet se v letech 2001 až 2005 snížil ze 7 622 osob na 6 841 osob a podíl této skupiny na celkovém počtu pracujících cizinců klesl ve sledovaném období o více než 14 procentních bodů.

Pro Středočeský kraj je významným jevem **dojíždka za prací**, což je ovlivněno do značné míry tím, že kraj nemá vlastní přirozené centrum v podobě krajského města jako mají ostatní kraje a hlavně, že uprostřed leží hlavní město České republiky Praha, s nímž je kraj spojen mnoha různými vazbami – dopravními, ekonomickými a především intenzivní dojíždkou a vyjíždkou. Geografická poloha s Prahou ve svém středu ovlivňuje hodnocení rozsahu, intenzity a zvláště směrů dojíždky za prací Středočeského kraje.

S růstem počtu zaměstnaných osob se poměrně rychle zvyšovala i jejich vyjíždka za prací přes hranice kraje. Podle výsledků VŠPS vyjíždělo v roce 2005 za prací mimo kraj 96,9 tis. osob, to je o 17,1 % více než v roce 2000. Podíl vyjíždějících z kraje z celkového počtu zaměstnaných vzrostl z 15,5 % v roce 2000 na 17,7 % v roce 2005. Na vyjíždce za zaměstnáním mimo kraj se nejvíce podílí vyjíždka do Hl. města Prahy, kam v roce 2005 vyjíždělo za prací téměř 92 % z celkového počtu vyjíždějících přes hranice kraje. Podíl všech ostatních krajů je zanedbatelný, za Prahou následuje kraj Plzeňský, kam dojíždí necelá 2 % vyjíždějících z kraje. Naopak za prací do Středočeského kraje dojíždělo z ostatních krajů v roce 2005 celkem 28,9 tis. osob, z toho zhruba polovina byla z Prahy, s odstupem následují kraje Liberecký (11 %) a Ústecký (9 %).

Tab. 3.2.12 Dojíždka za prací (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Zaměstnaní¹⁾ celkem (tis. osob)	515,2	525,4	543,2	538,9	540,9	547,7
Vyjíždějící z kraje (tis. osob)	79,8	79,4	79,4	93,1	87,7	96,9
v % ze zaměstnaných	15,5	15,1	14,6	17,3	16,2	17,7
z toho do kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	74,5	73,7	70,8	83,6	78,8	88,9
v % z vyjíždějících z kraje	93,4	92,9	89,1	89,8	89,8	91,8
Dojíždějící do kraje (tis. osob)	23,4	26,0	26,1	28,3	31,1	28,9
z toho z kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	10,4	11,0	13,0	14,8	18,4	13,8
v % z dojíždějících do kraje	44,5	42,5	49,7	52,2	59,1	47,7
Saldo dojíždky kraje (tis. osob)	-56,4	-53,4	-53,3	-64,8	-56,6	-68,0
saldo dojíždky s Hl. m. Prahou (tis. osob)	-64,1	-62,7	-57,8	-68,8	-60,4	-75,2

¹⁾ zaměstnaní v civilním sektoru

V celém období let 2000 – 2005 vykazoval kraj poměrně výrazné záporné saldo mezikrajové dojíždky, které se pohybovalo v rozpětí 53 – 68 tis. osob, když počet vyjíždějících osob za prací byl zhruba trojnásobný oproti počtu dojíždějících osob z ostatních krajů. Nejvyšší záporné saldo se projevilo v roce 2005, kdy počet

vyjíždějících byl o 68 tisíc vyšší než počet osob dojíždějících do kraje za prací. Vzhledem k vysoké vyjíždce do Hl. města Prahy, bylo záporné saldo u dojížděky do Prahy výrazně vyšší, pohybovalo se ve sledovaném období v rozpětí 58 – 75 tis. osob a počet vyjíždějících osob z kraje do Hl. města Prahy byl v průběhu období 5 – 7krát vyšší než počet osob, které z Prahy do kraje za prací dojížděly.

Údaje získané v letech 2000 – 2005 z výběrového šetření pracovních sil byly v plném rozsahu potvrzeny i vyhodnocením dat o dojíždce získaných ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Data z VŠPS i ze SLDB prokázala, že pohyb za prací nebo za přípravou povolání je významným sociálním jevem. V průběhu posledních zhruba patnácti let, v souvislosti se společensko-ekonomickými změnami, které přinesly významné strukturální změny v hospodářství, význam pohybu za prací výrazně vzrostl. Rozsah, směry a vzdálenosti prostorové mobility obyvatelstva navazují na ekonomickou strukturu oblasti a odpovídají na jedné straně stupni koncentrace obyvatelstva, na druhé straně rozmístění pracovních příležitostí.

Zatímco z výsledků VŠPS získáme pouze údaje o mezikrajské dojíždce za prací, z výsledků sčítání lidu, domů a bytů dostáváme údaje přímo o vyjíždějících z obce bydliště a můžeme zjišťovat podrobnější strukturu vyjíždějících. Ze SLDB 2001 vyplynulo, že za prací vyjíždělo z obcí Středočeského kraje 279 664 obyvatel, to je více než polovina z celkového počtu zaměstnaných osob. Ve srovnání s předchozím sčítáním v roce 1991 se počet vyjíždějících za prací mimo obec bydliště zvýšil o 2,2 %. Na zvýšení vyjížděky se podílely zejména strukturální změny v hospodářství v devadesátých letech, které sebou přinesly poměrně výrazné snížení pracovních příležitostí v menších městech a obcích a z toho plynoucí nutnost orientace na zaměstnání ve větších městech a průmyslových centrech.

Tab. 3.2.13 Dojíždka za prací (SLDB 2001)

	Zaměstnané osoby	Vyjíždějící z obce za prací						Dojíždějící do obce za prací			
		celkem	v % ze zaměstnaných osob	z toho denně ¹⁾ (%)	v tom počet vyjíždějících			celkem	z toho denně (%)	v tom počet dojíždějících	
					v rámci kraje	do jiného kraje	do zahraničí			v rámci kraje	z jiného kraje
Kraj celkem	544 018	279 664	51,4	86,4	172 601	105 713	1 350	212 902	86,4	172 601	40 301
v tom:											
muži	302 559	162 863	53,8	85,1	101 513	60 609	741	131 068	84,4	101 513	29 555
ženy	241 459	116 801	48,4	88,3	71 088	45 104	609	81 834	89,6	71 088	10 746

¹⁾ z vyjíždějících v rámci ČR

Z celkového počtu osob vyjíždějících ve Středočeském kraji za prací neopouští obec bydliště pouze 39 %. Proti průměrnému údaji za republiku je tento podíl téměř o 20 procentních bodů nižší. Na tuto skutečnost má vliv právě neexistence velkého (krajského) města, které by se vyznačovalo vysokou „vnitroobecní“ dojížděkou. Zaměstnaní bydlící ve velkých městech zde využívají i širokou nabídku pracovních míst a nemusejí za prací vyjíždět mimo obec bydliště.

Středočeský kraj má nejvyšší pasivní saldo dojížděky ze všech krajů, záporná bilance dojížděky a vyjížděky ve výši 65 tisíc osob představuje téměř polovinu z úhrnu salda krajů se zápornou bilancí.

Proti roku 1991 došlo v dojíždce za zaměstnáním k poměrně výrazným změnám. Praha zůstala centrem největšího soustředění dojížděky v republice, přibýlo dalších 26 tisíc dojíždějících do Prahy ze Středočeského kraje, takže v roce 2001 vyjíždělo ze Středočeského kraje do Prahy za prací 96 tisíc osob. Tento počet představuje 30 % z celkového mezikrajského pohybu v republice a je současně největším pohybem za prací v rámci celé ČR.

Podstatně narostla vyjíždka za prací do Prahy z okresu Kladno, a to téměř dvojnásobně z 8 tis. na 16 tis. osob a stejným tempem také vzrostla vyjíždka do Prahy z města Kladna, která přesáhla 8 tis. osob. Značný nárůst vyjížděky za prací do Prahy zaznamenal i okres Kolín (o 4 tis. osob) a Mělník (o 3 tis. osob).

Pohyb obyvatelstva Středočeského kraje za prací je silně ovlivněn blízkostí hlavního města. Velké množství pracovních příležitostí, které Praha poskytuje, zvyšuje intenzitu dojížděky do zaměstnání a tím příznivě ovlivňuje i nezaměstnanost v kraji. Podíl vyjíždějících osob za prací z celkového počtu bydlících zaměstnaných osob (intenzita vyjížděky) dosáhl v roce 2001 téměř 52 % a od roku 1991 vzrostl o 4,5 procentního bodu. Je nejvyšší ze všech krajů v republice, o 15 procentních bodů převyšuje celostátní průměr. Intenzita vyjížděky u mužů je vyšší než u žen, ale přírůstek intenzity vyjížděky žen byl proti roku 1991 pětinašobně vyšší. Intenzita vyjížděky v roce 2001 jak u mužů, tak i u žen ve Středočeském kraji vysoko překračuje celorepublikový průměr a je u obou pohlaví nejvyšší ze všech krajů v republice. Nejvyšší intenzitu vyjížděky mají okresy v blízkosti Prahy, tzn. okresy Praha-západ, Beroun a Praha-východ.

V roce 2001 vyjíždělo za prací z obcí Středočeského kraje 162 863 mužů a 116 801 žen. Na celkovém počtu vyjíždějících se v roce 2001 muži podíleli 58,2 % a ženy 41,8 %. Záporné saldo mezikrajské dojíždky dosahuje u žen vyšší hodnoty než u mužů, kraj „ztrácí“ vyjíždkou za prací asi o 3000 žen více než mužů.

Pokud jde o věkovou strukturu vyjíždějících osob, intenzita vyjíždky za prací s rostoucím věkem klesá. Nejvyšší intenzitu vyjíždky vykazuje věková kategorie 15-24 let, kde podíl vyjíždějících za prací na celkovém počtu zaměstnaných osob této věkové kategorie činí 62,2 %, vysokou intenzitu vyjíždky vykazuje i skupina 25-29 let (58,3 %) a 30-39 let (50,6 %). V nejvyšší věkové kategorii nad 60 let dosahuje intenzita vyjíždky 33,9 %. Jak je patrné z tabulky 3.2.14, ztrácí Středočeský kraj vyjíždkou všechny věkové skupiny zaměstnaných, ve všech věkových skupinách je mezikrajské saldo záporné.

Zastoupení věkových skupin je ovšem odlišné u jednotlivých prostorových typů vyjíždky. U vyjíždky mimo kraj a do zahraničí je zastoupení mladších věkových skupin vyšší než u vyjíždky uvnitř okresu, nebo uvnitř kraje. Například u vyjíždky do zahraničí se věkové kategorie do 30 let podílí téměř padesáti procenty na celkovém počtu osob vyjíždějících za prací do zahraničí. To je samozřejmě způsobeno větší flexibilitou, schopností mobility a ochotou pohybovat se na větší vzdálenosti u mladšího obyvatelstva.

Záporné saldo dojíždky se v roce 2001 projevilo u všech typů vzdělání. Nejvyšší převahu vyjíždějících osob nad dojíždějícími měly v roce 2001 osoby se středoškolským vzděláním s maturitou, kterých za prací vyjíždělo téměř o 32 tisíc více než do obcí kraje dojíždělo, a dále vyučení a osoby se středním vzděláním bez maturity. Záporné saldo dojíždky ve větší nebo menší míře převládalo u všech okresů a u všech typů vzdělání s výjimkou okresu Mladá Boleslav, kde u všech úrovní vzdělání převažovala dojíždka nad vyjíždkou. Vysokou hodnotu mělo v tomto okrese saldo dojíždky u vyučených a středoškoláků bez maturity, kterých do obcí okresu za prací dojíždělo o 3 tisíce osob více než z obcí okresu za prací vyjíždělo.

Z výsledků sčítání v roce 2001 vyplynulo, že k poměrně výrazným změnám došlo v intercenzálním období ve struktuře dojíždky podle jednotlivých odvětví. V souhrnu za celý kraj zaznamenala největší pokles vyjíždka do odvětví zemědělství a lesnictví. Tento jev je spojen s celkovým vývojem zaměstnanosti podle odvětví, tedy výrazným úbytkem počtu zaměstnaných v zemědělství a lesnictví. Další významný pokles v období let 1991 a 2001 se projevil u vyjíždky za prací v průmyslu, a to o více než jednu pětinu. To souvisí s útlumem těžkých průmyslových odvětvích po roce 1989, což dokládá největší pokles vyjíždky za prací v průmyslu v okrese Kladno.

Nejvíce osob dojíždí za prací v průmyslu do okresu Mladá Boleslav. Dojíždějící do průmyslu se v tomto okrese podílí více než 55 procenty na celkovém počtu dojíždějících do obcí v okrese. Nejnížší podíl dojíždějících za prací v průmyslu vykazuje okres Praha-západ.

Z dalších odvětví došlo ke snížení vyjíždky za prací ve stavebnictví a školství, zdravotnictví a sociálních činnostech.

Mezikrajské saldo dojíždky je i v případě odvětví záporné prakticky ve všech kategoriích. Výjimku představuje odvětví zemědělství, kde pouze nepatrně převažují dojíždějící do kraje nad vyjíždějícími z kraje. Jednoznačně nejvyšší záporné saldo vykazuje odvětví doprava a telekomunikace, kde o 10 tisíc osob více z kraje vyjíždí než do kraje dojíždí.

Ve Středočeském kraji vyjíždí z obce bydliště za prací více zaměstnaných, než dojíždí. Záporné saldo dojíždky (rozdíl mezi dojíždějícími a vyjíždějícími) znamená, že je v příslušném území méně obsazených pracovních míst než je zaměstnanců. Z tohoto hlediska připadá na 1000 zaměstnaných ve Středočeském kraji 877 obsazených pracovních míst. Relativně nejnižší počet obsazených pracovních míst z okresů kraje má okres Praha-západ a Kladno, ze kterých vyjíždí mimo obec za zaměstnáním každý čtvrtý resp. pátý zaměstnaný. Zde je patrný silný vliv Prahy s jejími atraktivními pracovními příležitostmi, na Kladensku k tomu přispívá i nedostatek pracovních příležitostí po restrukturalizaci průmyslu v devadesátých letech. Naproti

Tab. 3.2.14 Dojíždka za prací podle pohlaví, věku a odvětví (SLDB 2001)

	Počet dojíždějících z jiných krajů	Počet vyjíždějících do jiných krajů	Saldo dojíždky
Celkem	40 301	105 713	-65 412
v tom podle pohlaví:			
muži	29 555	60 609	-31 054
ženy	10 746	45 104	-34 358
v tom ve věku:			
15 - 24 let	7 471	19 741	-12 270
25 - 29 let	7 034	19 786	-12 752
30 - 39 let	9 421	23 363	-13 942
40 - 49 let	8 723	22 489	-13 766
50 - 59 let	6 502	18 059	-11 557
60 a více let a nezj.	1 150	2 275	-1 125
z toho podle odvětví:			
zemědělství, lesnictví	1 190	1 176	14
průmysl	13 562	16 516	-2 954
stavebnictví	4 378	10 783	-6 405
doprava a telekomunikace	3 230	13 961	-10 731
obchod	5 835	13 113	-7 278
školaství	937	3 045	-2 108
zdravotnictví, soc. činnosti	1 708	5 428	-3 720

tomu jediný okres, ve kterém počet dojíždějících přesahuje počet vyjíždějících je Mladá Boleslav. V tomto okrese ovlivňuje zaměstnanost silně rozvinutý automobilový průmysl s mnoha pracovními příležitostmi.

Při porovnání struktury vzdělání zaměstnaných osob bydlících v kraji se strukturou vzdělání u obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných obyvatel se ukazuje, že v roce 2001 byl největší rozdíl v místě bydliště a pracoviště v kategorii osob s vysokoškolským vzděláním, kde na 1000 bydlících a zaměstnaných s tímto stupněm vzdělání připadalo jen 802 obsazených pracovních míst.

Ve srovnání okresů se tento jev nejvíce projevoval v okrese Praha-západ, kde na 1000 zaměstnaných s vysokoškolským stupněm vzdělání připadalo pouze 572 obsazených pracovních míst, to znamená, že prakticky téměř každý druhý vysokoškolák dojíždí do zaměstnání mimo území obce bydliště. Příčinu lze hledat v blízkosti a dobré dostupnosti hlavního města, kde si vysokoškolsky vzdělaní hledají atraktivnější a lépe honorovanou práci, a zejména v silící intenzitě procesu suburbanizace, kdy se lidé stěhují z hlavního města do jeho zázemí za lepším životním prostředím. V rámci suburbanizace se do zázemí Prahy stěhují převážně movitější, mladší lidé s vyšším vzděláním. V místech nového bydliště ale práci nehledají, zůstávají pracovat v Praze, kde vyhledávají i další aktivity jako trávení volného času, studium dětí na školách i běžné činnosti jako nákup zboží.

Nejlepší uplatnění ve srovnání okresů kraje našli vysokoškoláci v okrese Mladá Boleslav, kde jako v jediném okrese kraje připadalo na 1000 zaměstnaných více než 1040 obsazených pracovních míst. Právě okres Mladá Boleslav byl jediným okresem v kraji, kde u všech úrovní vzdělání byl počet obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných větší než 1000. U všech ostatních okresů a všech úrovní vzdělání byl počet obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných ve větší či menší míře nižší než 1000.

Do 29 obcí kraje dojíždělo v roce 2001 více než 1000 osob. Největším centrem dojížděky bylo město Mladá Boleslav s významným automobilovým podnikem ŠKODA AUTO, kam dojíždělo dvakrát více osob za práci než do druhého největšího centra Kladna. Právě Kladno a Mladá Boleslav zaznamenaly oproti minulému sčítání největší vývojový skok. Avšak zatímco do Mladé Boleslavi se počet dojíždějících v intercenzálním období více než zdvojnásobil, v Kladně, které bylo v roce 1991 největším centrem dojížděky, počet dojíždějících o čtvrtinu poklesl a Kladno se tak stalo městem s nejvyšším záporným saldem (-2,6 tis. osob) ve Středočeském kraji.

Vybraná centra tvoří jádra dvaceti pracovních mikroregionů⁹. Velikosti mikroregionů se značně liší jak v počtu obyvatel, tak i v počtu obsazených pracovních míst. Pomineme-li Prahu, je zdaleka největším zdrojem pracovních sil mikroregion, jehož centrem je Mladá Boleslav. Tento mikroregion má 65,6 tisíc pracovních míst, což je o 23 tisíc míst více než ve druhém největším kladenském regionu a 15krát více obsazených pracovních míst než v nejmenším sázavském mikroregionu.

Největší region, který sice nepatří do kraje, ale nejvíce zaměstnanost v kraji ovlivňuje, je hlavní město Praha, které soustřeďuje téměř 70 % všech pracovních příležitostí Středočeského kraje a Prahy. Do Prahy, která v podstatě supluje chybějící krajské město, dojíždí za prací ze Středočeského kraje celkem 96 tisíc osob (opačným směrem ani ne pětina tohoto počtu), což je zdaleka největší pohyb mezi kraji v republice. Směřují sem také nejsilnější dojížděkové proudy (kvantifikují vyjížděku mezi územními jednotkami vyjížděky – bydlištěm a územní jednotkou dojížděky – pracovištěm). Ze Středočeského kraje z celkového počtu 55 proudů nad 500 dojíždějících směřuje 34 právě do Prahy. Směřuje sem i absolutně nejsilnější proud v ČR, a sice z Kladna, s více než 8 tisíci dojíždějícími. (Druhý nejsilnější proud je z Havířova do Ostravy se 7 tisíci dojíždějícími a pak s odstupem proud z Chomutova do Jirkova se 3 tisíci osobami). Další silné proudy směřující ze Středočeského kraje do Prahy jsou z Brandýsa n.L.-Staré Boleslavi, Říčany a Neratovic (kolem 2 tisíc dojíždějících).

Uvnitř kraje směřuje do největšího centra dojížděky – Mladé Boleslavi – 6 proudů nad 500 dojíždějících, z nich nejsilnější je z Kosmonos (1 419 dojíždějících), kolem 1 tisíce dojíždějících mají proudy z Mnichova Hradiště a Bakova nad Jizerou. Z ostatních proudů stojí za zmínku protisměrné proudy Praha – Říčany s 1 155 dojíždějícími a Mladá Boleslav – Kosmonosy (823 dojíždějících), dále vyčnívají proudy Praha – Průhonice (1 057 osob), Králův Dvůr – Beroun se 774 dojíždějícími a Vlašim – Benešov se 729 osobami.

⁹ Pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojížděky za prací. Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádre) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel.

3.3 Nezaměstnanost

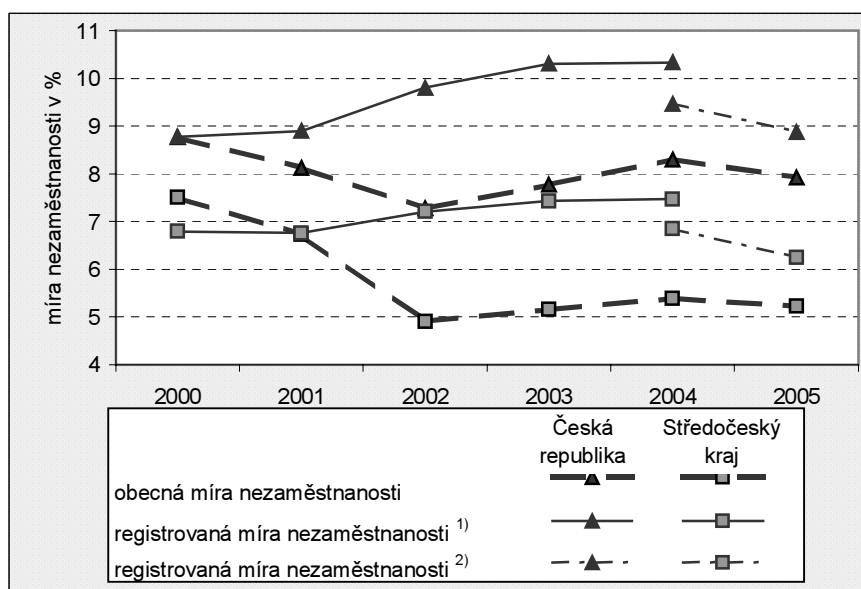
Velice důležitým a o mnohém vypovídajícím ukazatelem při sledování využití lidských zdrojů je nezaměstnanost. Vysoké hodnoty nezaměstnanosti svědčí o nedostatečném využití lidského potenciálu. V nezaměstnanosti se odráží odlišná struktura nabídky a potřeb trhu práce, tzn. odlišná struktura kvality lidských zdrojů (vzdělanostní, kvalifikační...) od té, která je v aktuální ekonomické a společenské situaci poptávána. Důvody vysoké nezaměstnanosti mohou být samozřejmě rozličné, jedním z nejvýznamnějších bývá struktura hospodářství daného regionu, jednostranné zaměření na odvětví, která jsou (celosvětově) v útlumu, nedostatečná kvalifikace obyvatel k jiným činnostem, jejich nízká flexibilita, schopnost a ochota učit se nové věci a v neposlední řadě nízká mobilita obyvatel za prací.

Ze struktury nezaměstnaných a jejím rozdílu oproti struktuře volných pracovních míst lze odvodit, jaké profese jsou na trhu práce poptávány, žádané, ale nedostatečně zastoupené. Můžeme vysledovat, na co by se měla současná společnost zaměřit, jaké druhy vzdělávání podporovat, a dle výsledků analýz přizpůsobit či změnit vzdělávací systém. A to nejen systém formálního vzdělávání, u něhož je změna a zejména dosažení žádoucích výsledků změny velice dlouhodobým procesem, ale zejména neformálního vzdělávání. Nejflexibilnější a nejrychleji reagující typ vzdělávání je rekvalifikace, a to zejména rekvalifikace nezaměstnaných.

Z výše uvedených důvodů plyne, proč patří nezaměstnanost k nejsledovanějším ekonomickým ukazatelům.

Nezaměstnanost zjišťujeme pomocí dvou metod. První z nich je zjišťování pomocí Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), při kterém se ČSÚ dotazuje na ekonomickou aktivitu jedinců starších 15 let v domácnostech vybraných pomocí statistického výběru. Pro zařazení do skupiny je vždy rozhodujícím kritériem skutečná aktivita jedince na trhu práce v referenčním týdnu, nikoliv jeho tzv. obvyklé postavení. Za nezaměstnané se považují osoby, které nejsou zaměstnané, aktivně hledají práci a jsou připraveny k nástupu do práce (okamžitě, nebo nejpozději do 14 dnů). Zjištěné výsledky jsou dopočítávány na celou populaci starší 15 let. Z takto zjištěného počtu nezaměstnaných a počtu ekonomicky aktivních (pracovní síle) se počítá obecná míra nezaměstnanosti. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO – International Labour Organization), takže data mohou sloužit jako základ pro přímou mezinárodní srovnatelnost charakteristik trhu práce v různých zemích. Obecná míra nezaměstnanosti je zjišťována ve všech zemích EU.

Graf 19 Obecná a registrovaná míra nezaměstnanosti v kraji a ČR

¹⁾ metodika platná do 30.6.2004

²⁾ metodika platná od 1.7.2004

Druhý způsob sledování čerpá ze statistik Ministerstva práce a sociálních věcí, tedy z počtů obyvatel registrovaných na úřadech práce (uchazeči o zaměstnání). Takto zjišťovaná míra nezaměstnanosti se nazývá registrovaná. Do 30. 6. 2004 byla počítána jako podíl počtu uchazečů k pracovní síle, kde pracovní

síla byl součet počtu zaměstnaných v národním hospodářství podle výsledků VŠPS a počtu registrovaných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Od 1. 7. 2004 došlo ke změně metodiky výpočtu míry registrované nezaměstnanosti. Nyní je to podíl počtu dosažitelných uchazečů k pracovní síle, kde pracovní síla je součet počtu zaměstnaných v národním hospodářství podle výsledků VŠPS, počtu cizinců s povolením k zaměstnávání či platným živnostenským oprávněním a počtu registrovaných dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, na základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy, uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství a uchazeči v pracovní neschopnosti.

Odchylka mezi počty nezaměstnaných VŠPS a počty uchazečů o zaměstnání MPSV se vyskytuje dlouhodobě a vedle odlišného metodického vymezení ukazatelů je tato skutečnost důsledkem dalších faktorů (časová a obsahová návaznost ukazatelů, nevyšetřené domácnosti a jejich struktura, registrace pracujících obyvatel, šedá ekonomika). V posledních letech je zřejmá tendence sblížování obecné míry nezaměstnanosti a registrované míry nezaměstnanosti MPSV.

Tab. 3.3.1 Nezaměstnanost podle věku - roční průměry (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	¹⁾ -2,28	x	x
Obecná míra nezaměstnanosti žen (%)	10,0	9,4	7,5	7,4	7,4	6,9	¹⁾ -3,05	x	x
Nezaměstnaní celkem (tis. osob)	42,3	38,2	28,3	29,7	31,2	30,4	71,8	100,0	100,0
z toho ve věku:									
15 - 29 let	16,9	14,5	9,7	9,3	11,4	10,3	61,2	39,9	34,0
30 - 44 let	13,0	11,5	9,7	11,1	10,2	11,2	86,6	30,7	37,0
45 - 59 let	11,7	11,4	8,7	9,2	9,1	8,6	73,9	27,6	28,4
60 a více let	0,8	0,8	0,2	0,2	0,4	.	x	1,8	.
z toho: nezaměstnané ženy (tis. osob)	24,5	23,1	18,5	18,4	18,3	17,5	71,6	100,0	100,0
z toho ve věku:									
15 - 29 let	9,9	8,3	6,2	4,8	5,7	4,3	43,2	40,4	24,4
30 - 44 let	7,6	7,9	6,9	8,1	7,1	8,3	110,1	30,9	47,6
45 - 59 let	6,7	6,6	5,3	5,5	5,4	4,9	73,1	27,3	27,8
60 a více let	0,3	0,4	0,1	-	0,0	.	x	1,3	.

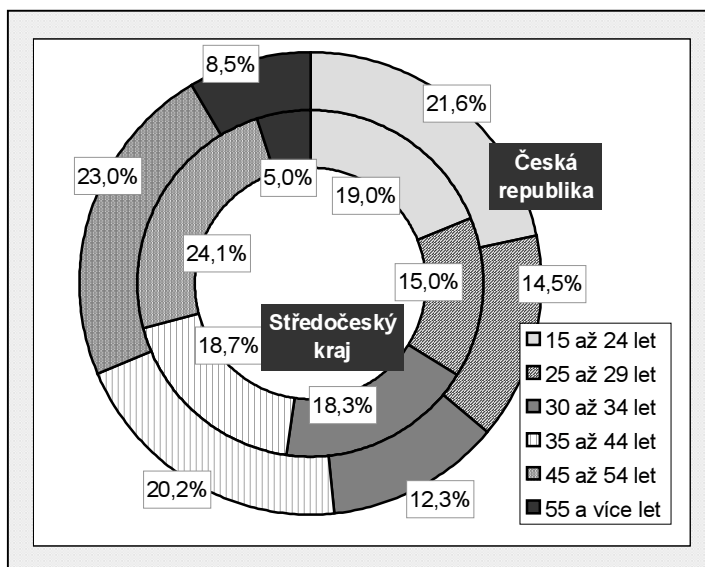
¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Ve Středočeském kraji se dlouhodobě udržuje nižší míra nezaměstnanosti, než je hodnota za celou Českou republiku, rozdíl mezi hodnotami za kraj a za celou republiku se navíc zvětšuje. Zatímco v roce 2000 byla **obecná míra nezaměstnanosti** ČR 8,76 % a ve Středočeském kraji o 1,26 procentního bodu méně, v roce 2005 byla obecná míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji nižší již o 2,7 procentního bodu oproti průměru Česka. Vývoj obecné míry nezaměstnanosti a počtu nezaměstnaných osob podle VŠPS ve Středočeském kraji od roku 2000 zachycuje tabulka 3.3.1.

Nezaměstnanost žen dosahuje vyšších hodnot než nezaměstnanost mužů, jejíž hodnota v našem kraji v roce 2005 dosáhla 3,9 %. Tento jev je shodný ve všech krajích, avšak jeho intenzita je odlišná. Zatímco v Praze, kde je celkově nejnižší nezaměstnanost, je malý rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti mužů a žen (3,1 versus 4,0 %), nejvyšší rozdíl je v Olomouckém kraji (6,9 versus 13,9 %). Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti žen a mužů v našem kraji v roce 2005 je mírně přes 3 procentní body.

Od roku 2000 došlo k významné změně ve věkové struktuře nezaměstnaných.

Graf 20 Nezaměstnaní podle věku v roce 2005 (VŠPS)

Zatímco v roce 2000 byla nejčetnější skupina nezaměstnaných ve věku 15-29 let, jejich počet do roku 2005 klesl o téměř 40 %. Ještě významnější pokles nezaměstnaných z této věkové skupiny nastal u žen.

V grafu 20 je znázorněna věková struktura nezaměstnaných v Česku a Středočeském kraji. Je vidět, že v kraji je příznivější věková struktura nezaměstnaných, neboť je zde nižší procento nezaměstnaných ve věkových kategoriích 15-24 let a 55 a více let, tedy v rizikových skupinách, které jsou ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností. V nejmladší kategorii se jedná převážně o absolventy, o jedince teprve vstupující na trh práce, bez praxe, kterou často případní zaměstnavatelé požadují. Vedle toho ve vyšších věkových kategoriích nad 50 let hrozí při ztrátě zaměstnání obtížnější nalezení nového zaměstnání z důvodu nižší flexibility, schopnosti učit se novým věcem, vyšší nemocnosti a také blížícího se odchodu do důchodu. Na rekvalifikaci jedinců těchto dvou věkových kategorií je také zaměřena současná aktivní politika zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Kvalifikační struktura nezaměstnaných je mírně odlišná od průměru Česka. Shodně převažují nezaměstnaní se středoškolským vzděláním bez maturity, neboť tito lidé tvoří největší díl populace. Vedle toho vysokoškolsky vzdělaní tvoří ve Středočeském kraji pouze 1,5 % nezaměstnaných (u žen dokonce 0,9 % nezaměstnaných), kdežto v celé České republice tvoří vysokoškoláci 4 % nezaměstnaných (u žen 3,5 %). Velkou měrou na tomto rozdílu má jistě blízkost a poměrně snadná dostupnost Prahy jakožto centra s vysokou nabídkou pracovních míst pro vysokoškolsky vzdělané jedince, s koncentrací řídicích státních institucí i sídel a ústředí národních i nadnárodních firem. Významné pro zaměstnávání vysokoškolsky vzdělaných jedinců bydlících v našem kraji jsou i význačné podniky našeho kraje, přesahující regionální význam, a umístění a další rozvoj technologických center (př. Škoda Auto, a.s. Mladá Boleslav).

V tabulce 3.3.2, zachycující kvalifikační strukturu nezaměstnaných, můžeme vidět značný pokles počtu nezaměstnaných se základním vzděláním – o více než polovinu stavu v roce 2000. Pokud srovnáme poměr nezaměstnaných žen a mužů v jednotlivých kvalifikačních kategoriích, jsou ženy více zastoupeny v kategorii základního vzdělání a zejména mezi středoškoláky s maturitou. V roce 2005 tvořily ženy v této vzdělanostní kategorii 72 procent (muži 28 %).

Tab. 3.3.2 Kvalifikační struktura nezaměstnaných - roční průměry (VŠPS)

								v tis. osob	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Nezaměstnaní celkem	42,3	38,2	28,3	29,7	31,2	30,4	71,8	100,0	100,0
z toho:									
základní vzdělání	14,3	13,2	6,1	7,1	8,3	6,3	43,7	33,9	20,6
střední odborné (OU + OŠ)	16,7	14,2	14,3	14,8	15,2	14,5	87,1	39,4	47,8
střední odborné a všeobecné s maturitou	9,7	8,7	6,9	6,9	7,1	9,2	94,2	23,0	30,2
vysokoškolské	0,7	0,6	1,0	0,9	0,6	0,4	59,6	1,8	1,5
z toho nezaměstnané ženy	24,5	23,1	18,5	18,4	18,3	17,5	71,6	100,0	100,0
z toho:									
základní vzdělání	8,7	8,0	4,0	5,0	5,5	3,4	39,3	35,6	19,5
střední odborné (OU + OŠ)	7,7	6,8	9,2	8,3	8,1	7,4	95,7	31,5	42,2
střední odborné a všeobecné s maturitou	7,4	7,1	4,9	4,5	4,5	6,6	88,1	30,4	37,4
vysokoškolské	0,3	0,3	0,5	0,6	0,3	0,2	47,8	1,4	0,9

Pokud bychom měli shrnout závěry získané z údajů získaných pomocí výběrového šetření pracovních sil, pak ve Středočeském kraji jsme zjistili jednak příznivější strukturu nezaměstnaných podle věku a vzdělání (nižší podíl ohrožených kategorií 15-24 let, 55 a více let a jedinců se základním vzděláním), tak hlavně pozitivní vývoj – pokles nezaměstnanosti nejen celkový, ale zejména ve zmiňovaných rizikových skupinách.

Následující údaje čerpáme z údajů poskytnutých Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, respektive z údajů zjišťovaných a evidovaných úřady práce. Dle těchto zdrojů bylo k 31. 12. 2005 ve Středočeském kraji evidováno 40 751 uchazečů o zaměstnání, což při přepočtu na pracovní sílu dává hodnotu **registrované míry nezaměstnanosti** 6,25 %. Výše registrované míry nezaměstnanosti je mezi kraji druhá nejnižší za Hl. m. Prahou (zde činila 3,25 %). Na opačné straně žebříčku se nachází Ústecký kraj s 15,4 %. V České republice dosahovala hodnoty 8,88 %.

Tab. 3.3.3 Nezaměstnanost k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 160	37 819	41 761	43 937	44 012	40 751	106,8
z toho:							
ženy	20 630	20 396	22 134	23 178	23 727	22 243	107,8
občané se zdravotním postižením	5 144	5 243	5 603	5 783	6 001	6 108	118,7
absolventi a mladiství	4 573	4 741	5 057	4 678	3 882	3 075	67,2
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	15 331	15 767	17 794	18 235	14 084	13 754	89,7
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	6,8	6,8	7,2	7,4	7,5	³⁾	0,67
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ²⁾					6,8	6,3	⁴⁾ -0,60

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

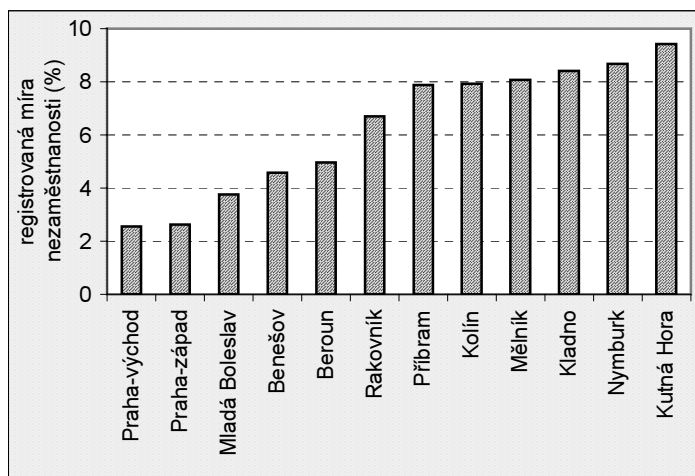
²⁾ podle metodiky platné od 1. 7. 2004

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v procentních bodech

⁴⁾ rozdíl 2005 - 2004 v procentních bodech

Mezi jednotlivými okresy kraje jsou však výrazné rozdíly. Nejvyšších hodnot registrované míry nezaměstnanosti dosahují oblasti vzdálenější od Prahy, oblasti postižené restrukturalizací průmyslu a zánikem velkých podniků těžkého průmyslu a zemědělské oblasti na východě kraje. Nejvyšší nezaměstnanost byla v roce 2005 v okrese Kutná Hora, který byl zároveň jediný přesahující hodnotu registrované míry nezaměstnanosti Česka. Vysoká nezaměstnanost vzhledem k průměru kraje je rovněž v okresech Nymburk a Kladno.

**Graf 21 Registrovaná míra nezaměstnanosti v okresech
Středočeského kraje k 31. 12. 2005**

Naopak nejnižších hodnot dosahují okresy v těsném zázemí Prahy, tedy Praha-východ a Praha-západ. Zaměstnanost v zázemí Prahy je silně ovlivněna dojížděnou za prací do hlavního města. Zejména naprostá většina obyvatel, které se do těchto oblastí stěhuje v posledních letech ve stále se stupňující intenzitě suburbanizace, pracuje v Praze. Nová satelitní městečka v blízkosti původní zástavby středočeských sídel často slouží pouze k bydlení nově příchozích obyvatel, ti zůstávají pracovat v Praze a v místě nového bydliště práci nehledají.

Nízká nezaměstnanost se udržuje také v okrese Mladá Boleslav s moderním rozvinutým a prosperujícím strojírenským, zejména automobilovým průmyslem a službami podporovanými vysokou koupěschopností.

V roce 2005 pobíralo podporu v nezaměstnanosti přes třicet procent uchazečů o zaměstnání. Jejich počet, respektive podíl z celkového počtu uchazečů od roku 2000 klesl. Zároveň se však změnila struktura podle výše příspěvku. Zatímco v roce 2002 jednoznačně převažovali uchazeči s příspěvkem v rozmezí 1500-3500 Kč (téměř 60 % uchazečů pobírajících podporu), v současnosti se výše podpory výrazně zvyšuje. Podporu ve zmiňované výši pobírá 40 % jedinců s nárokem, počet jedinců s příspěvkem 5500-7500 Kč vzrostl za tři roky o polovinu (nyní přes 16 % uchazečů s příspěvkem) a počet jedinců pobírajících podporu vyšší než 7500 vzrostl na dvojnásobek (v roce 2002 jej pobíralo přes 4 % podporovaných uchazečů, o dva roky později již 11 %). Tento vývoj jednoznačně souvisí s výrazným nárůstem výše měsíční mzdy mezi sledovanými roky, neboť výše podpory v nezaměstnanosti je stanovena na základě průměrného měsíčního čistého příjmu v posledním zaměstnání uchazeče.

Srovnání krajů podle výše průměrného měsíčního nároku uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti je odvislé od mzdové hladiny v regionu a struktury nezaměstnaných. Zatímco ve výši průměrné měsíční mzdy Středočeský kraj zaujal 2. místo za Prahou, průměrný měsíční nárok uchazečů byl v roce 2005 třetí nejvyšší po Praze a Plzeňském kraji, a to 4497 Kč. Průměrná podpora tak o téměř 200 Kč převyšovala životní minimum pro jedince v jednočlenné domácnosti. (Nejvyšší rozdíl mezi pořadím podle výše hrubé

měsíční mzdy a podle výše podpory v nezaměstnanosti je u Ústeckého kraje, který ačkoliv je na 5. místě ve výši hrubé měsíční mzdy, tak díky struktuře nezaměstnaných, ve kterých převažují jedinci s nízkými příjmy, je ve výši podpory v nezaměstnanosti až na 12. místě mezi kraji.)

K 31. 12. 2005 připadalo na jedno volné pracovní místo 6,8 uchazečů o zaměstnání, v celém Česku byl tento poměr 9,8. Pozici nám výrazně vylepšují okresy přiléhající k hlavnímu městu – Praha-východ (1,4), Praha-západ a také okresy Beroun a Mladá Boleslav. Naopak nejvíce uchazečů na jedno volné pracovní místo připadá v okresech Kutná Hora (14), Mělník a Nymburk. Ve srovnání krajů jsme na 2. místě za Hl. m. Praha.

Vedle absolutního počtu nezaměstnaných v regionu, respektive přepočtu na míru nezaměstnanosti, je délka evidence uchazeče o zaměstnání jedním z nejvýznamnějších ukazatelů pro srovnání regionů na jakékoliv řádovostní úrovni. Dlouhá doba nezaměstnanosti vypovídá o špatné ekonomické základně regionu a nesouladu struktury volných pracovních míst se strukturou uchazečů. Dlouhodobá nezaměstnanost (déle než 1 rok) charakterizuje skupinu osob, která je velmi obtížně

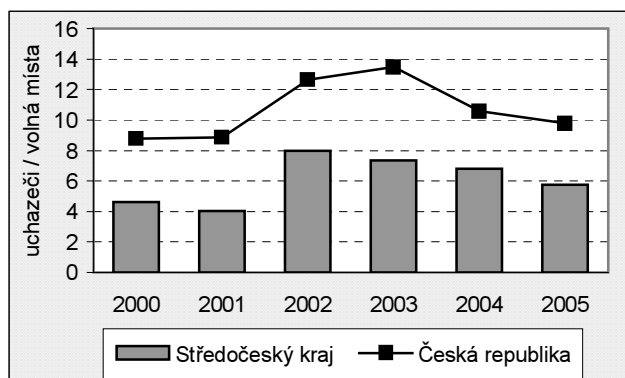
umístitelná na trhu práce na rozdíl od krátkodobé zaměstnanosti, kde může jít o krátkodobý stav v důsledku přesunu mezi zaměstnavateli nebo do vlastní podnikatelské aktivity a nemá zásadní dopad na jejich sociální status. Naopak dlouhodobá nezaměstnanost signalizuje, že tato skupina osob buď odmítá pracovat, nebo není schopna nalézt své uplatnění na trhu práce. Čím déle je jedinec bez zaměstnání, tím se snižuje pravděpodobnost nalezení uspokojivé práce a motivace a schopnost jedince zapojit se do pracovního procesu. Takto postižený jedinec ztrácí odborné i morální schopnosti a vlastnosti jako pracovní síla.

Středočeský kraj ve srovnání podle průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání vychází lépe než je průměr České republiky. Průměrná délka evidence v roce 2005 byla 507 dní, což nás řadí na 5. místo mezi kraji. Nejkratší průměrná délka evidence je v hlavním městě (326 dní) a v Jihočeském kraji (387 dní), naopak nejdéle uchazeči hledají práci v Ústeckém a Moravskoslezském kraji – téměř 800 dní.

Zásadní rozdíly jsou i uvnitř Středočeského kraje. Okresem s nejdelší a v rámci kraje extrémní dobou hledání zaměstnání je Kladno. Průměrně zde uchazeč shání zaměstnání bezmála dva roky (709 dní; data k 31. 12. 2005). Nejkratší doba, po kterou průměrně shání uchazeči zaměstnání, je v okresech přiléhajících k hlavnímu městu – Praha-východ a Praha-západ a také v okrese Benešov (ve všech třech jmenovaných 244-246 dní). Nízká hodnota nezaměstnanosti a doby hledání zaměstnání v okrese Benešov je ovlivněna dobrou dostupností Prahy, nadprůměrným podílem samostatně výdělečně činných a zejména strukturou průmyslové výroby, neboť zde nebyly velké podniky těžebního, hutnického či těžkého strojírenského průmyslu, které po roce 1989 procházely restrukturalizací, útlumem a s ním spojeným masivním propouštěním zaměstnanců. Proto ani pracovní síla není jednostranně orientovaná s obdobnou, často nízkou kvalifikací. Tak tomu je například v okrese Kladno, kde přes 42 % uchazečů o zaměstnání jsou jedinci s nejvýše základním vzděláním a při třídění podle klasifikace zaměstnání spadá přes 41 procent uchazečů do kategorie pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Obdobně v okrese Kolín tvoří pomocní a nekvalifikovaní pracovníci 39 % uchazečů o zaměstnání.

Graf 22 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo

Zdroj: MPSV

Tab. 3.3.4 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 160	37 819	41 761	43 937	44 012	40 751	106,8	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:									
do 3 měsíců	10 784	11 036	11 328	11 708	13 149	12 174	112,9	28,3	29,9
3 - 6 měsíců	7 332	7 663	8 992	9 328	8 344	7 615	103,9	19,2	18,7
6 - 9 měsíců	3 916	3 960	4 813	4 712	4 300	4 004	102,2	10,3	9,8
9 - 12 měsíců	2 719	2 848	3 206	3 444	3 277	2 754	101,3	7,1	6,8
12 - 24 měsíců	6 883	5 344	6 253	6 705	6 356	5 753	83,6	18,0	14,1
nad 24 měsíců	6 526	6 968	7 169	8 040	8 586	8 451	129,5	17,1	20,7
Průměrná délka evidence (dny)			418	443	472	507	¹⁾ 89	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2002 ve dnech

V tabulce 3.3.4 jsou zachyceni uchazeči o zaměstnání v kraji podle délky nezaměstnanosti v časové řadě 2000-2005. Pozitivním zjištěním je, že téměř 30 % uchazečů o zaměstnání, kteří se zaregistrují na úřadě práce, sežene zaměstnání do tří měsíců. Avšak na druhé straně musíme bohužel konstatovat, že se průměrná délka evidence na střeďočeských úřadech práce prodlužuje a kategorie uchazečů, kteří jsou evidováni déle než 24 měsíců (tzv. velmi dlouhodobě nezaměstnaní), je kategorií, která zaznamenala nevyšší nárůst. Stále je ale podíl uchazečů evidovaných déle než 24 měsíců o více než 5 procentních bodů nižší než je průměr v celém Česku – průměrně v ČR tvoří dlouhodobě nezaměstnaní 26 % uchazečů o zaměstnání.

Největší část nezaměstnaných (31,5 %) patří mezi manuální nekvalifikované pracovníky. Ačkoliv tento podíl od roku 2002 klesl, stále převyšujeme průměr ČR. Přitom na jedno volné pracovní místo v této kategorii připadá 14 uchazečů. Nejvíce uchazečů na volné místo této kategorie připadá na Mělnicku (díky malému počtu volných míst dokonce 106!), Kladensku a Příbramsku (mírně přes 70). Vedle toho největší nabídka volných pracovních míst je na pozici manuálních kvalifikovaných pracovníků – tato kategorie zahrnuje 60 % volných pracovních míst v kraji, na jedno volné místo připadá 2,1 uchazeče.

Tab. 3.3.5 Uchazeči o zaměstnání podle KZAM k 31. 12. (MPSV)

	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2002	Struktura (%)	
						2002	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	41 761	43 937	44 012	40 751	97,6	100,0	100,0
z toho podle zaměstnání:							
vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci	5 372	6 037	5 901	5 511	102,6	12,9	13,5
nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací	9 791	10 594	11 417	10 591	108,2	23,4	26,0
manuální kvalifikovaní pracovníci	9 157	9 576	9 764	8 890	97,1	21,9	21,8
manuální nekvalifikovaní pracovníci	13 901	14 361	14 303	12 850	92,4	33,3	31,5

Pozn.: v této klasifikaci nejsou zahrnuty kategorie "vojáci" a "nezjištěno"

Největší podíl uchazečů, ale i volných pracovních míst, patří do vzdělanostní kategorie středně vzdělaných bez maturity (vyučení) a nižší. Přestože je v kraji relativně dostatek pracovních míst v této vzdělanostní kategorii, zůstává zde značný počet nezaměstnaných. Jedná se o tzv. strukturální nezaměstnanost, kdy uchazeči o zaměstnání svým profesním zaměřením neodpovídají struktuře volných pracovních míst. Největší nepoměr při přepočtu uchazečů na volná pracovní místa je v kategorii všeobecné středoškolské vzdělání. Zde v kraji na jedno volné pracovní místo připadá 24 uchazečů o zaměstnání. Ačkoliv uchazeči mají dobrý všeobecný přehled, chybí konkrétní zaměření na možnou činnost v zaměstnání. Tyto uchazeče je vhodné proškolit v oblasti, která je na trhu žádaná.

Tab. 3.3.6 Kvalifikační struktura volných pracovních míst k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Volná pracovní místa celkem	8 241	9 360	5 231	5 970	6 475	7 064	85,7	100,0	100,0
v tom:									
základní vzdělání vč. bez vzdělání	2 838	3 318	2 140	2 777	2 959	2 718	95,8	34,4	38,5
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	3 960	4 644	2 101	2 242	2 558	3 330	84,1	48,1	47,1
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	963	851	627	644	646	710	73,7	11,7	10,1
úplné střední všeobecné vzdělání	73	83	90	50	42	52	71,2	0,9	0,7
vyšší odborné vzdělání	16	10	12	9	14	17	106,3	0,2	0,2
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	391	454	261	248	256	237	60,6	4,7	3,4
z toho:									
pro občany se zdravotním postižením	338	269	310	220	301	341	100,9	4,1	4,8
pro absolventy a mladistvé	1 492	1 389	1 168	924	864	1 766	118,4	18,1	25,0
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	4,6	4,0	8,0	7,4	6,8	5,8	124,6	x	x

Pravděpodobnost nalezení zaměstnání pro uchazeče výrazně zvyšuje rekvalifikace. Díky rekvalifikacím lze alespoň částečně přiblížit strukturu volných pracovních míst a uchazečů o zaměstnání. Takto lze dovednostně či kvalifikačně připravit žadatele, aby splňoval požadavky trhu práce. Účast na rekvalifikaci také aktivuje jedince, přinutí ho učit se nové věci, komunikovat s ostatními, často ho motivuje k vlastnímu hledání

zaměstnání. Výhody rekvalifikací jsou jednoznačné (i když nejsou bezmezné), proto jsou uchazeči motivováni k účasti na rekvalifikacích mimo jiné i formou vyššího příspěvku v nezaměstnanosti.

Každoročně je ve Středočeském kraji rekvalifikováno mezi 2000 až 3000 uchazečů o zaměstnání. Průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci v čase roste společně s tím, jak roste průměrný věk nezaměstnaných. V kraji shodně jako v celé republice vzrostl průměrný věk nezaměstnaných z 25,8 v roce 2002 na 38,7 v roce 2005. Vliv má i konkrétní zaměření aktivní politiky zaměstnanosti, která v současnosti bere věkovou skupinu nad 50 let jako rizikovou – ohroženou dlouhodobou nezaměstnaností, a proto zvyšuje počty jedinců v této věkové kategorii zařazených do programu rekvalifikací. Přesto je průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci v průměru o 3 roky nižší než průměrný věk nezaměstnaných. Roste i průměrný věk celé populace i věk odchodu do důchodu, avšak nárůst těchto dvou charakteristik je mnohem nižší než nárůst průměrného věku nezaměstnaných.

Tab. 3.3.7 Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci (MPSV)

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001	Struktura v %	
							2001	2005
Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci celkem ¹⁾	2 266	2 301	2 650	3 159	2 836	125,2	x	x
z toho:								
rekvalifikace ukončené úspěšně	1 478	1 692	2 129	2 641	2 232	151,0	65,2	78,7
ženy	1 410	1 414	1 684	1 902	1 777	126,0	62,2	62,7
mladiství bez kvalifikace	70	54	13	21	20	28,6	3,1	0,7
absolventi škol	175	242	293	269	210	120,0	7,7	7,4
občané se zdravot. postižením	149	141	184	206	189	126,8	6,6	6,7
Průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci	33,3	33,4	34,0	34,6	35,7	²⁾ 2,4	x	x

¹⁾ jedinci, kteří prošli rekvalifikací v daném roce, nebo se k 31.12. rekvalifikují

²⁾ rozdíl 2005 - 2000 v letech

V 90. letech, po změně politického systému, se i v našem kraji projevily problémy související se změnami hospodářského systému. Probíhala zde restrukturalizace, která měla za následek omezování výroby těžkého průmyslu, zavírání těžebních závodů a zániky velkých firem, které do té doby byly mnohdy nejvýznamnějšími zaměstnavateli v regionu. S tím rostla míra nezaměstnanosti, která v druhé polovině 90. let v některých okresech kraje přesahovala průměrné hodnoty Česka. Nejvíce postiženými okresy bylo Kladno, Kutná Hora, Kolín, Příbram a Nymburk. Dnes v těchto strukturálně postižených okresech již dochází k poklesu nezaměstnanosti. Jediný okres přesahující průměr Česka v míře nezaměstnanosti je Kutná Hora. V kraji sídlí prosperující firmy celonárodního i nadnárodního významu, které jsou významnými zaměstnavateli. Zvyšuje se důraz na moderní druhy průmyslu a špičkové technologie.

Pozitivním přínosem pro vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji je blízkost a ekonomická propojenost s Hlavním městem Prahou. Z této pozice těží zejména okresy těsně přiléhající k hlavnímu městu – Praha-západ a Praha-východ. Ale i další okresy mohou z této polohy vytěžit. Praha se svou pozicí hlavního města a vysokou koncentrací lidí, firem i administrativních zdrojů představuje bezkonkurenčně největší tržní potenciál s vysokou kupní silou, významné místo přenosu informací a kontaktů a výhodnější pozici pro získání nejen českých, ale i zahraničních partnerů a zákazníků. Okolí Prahy, které je z tohoto centra české ekonomiky dobře dostupné, zase nabízí volné prostory pro investory, levnější pozemky i dostatek pracovní síly za nižší náklady než v Praze.

Kraj i obce lákají na svá území nové investory, české i zahraniční. Průmyslové zóny se rozvíjejí nejen v nových oblastech, ale i na tzv. brownfields, což jsou opuštěné, již dříve používané plochy (např. průmyslové areály), které je třeba před novým využitím zregenerovat.

Z výše napsaného lze předpokládat, že v budoucnu nebude Středočeský kraj problémovým regionem, je jen otázkou, do jaké míry kraj využije svůj potenciál a podpoří ho rozvojem vzdělanosti obyvatelstva a schopností si kvalifikované lidské zdroje udržet.